

Werkwijzer kwartaal 2 2026

4 april

Les 1: Check met de realiteit

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Openbaring 3:14-22; Johannes 15:9; Jeremia 31:3*

Lezen: *Openbaring 3:14-22*

In deze les zullen we de realiteit van onze huidige geestelijke toestand als kerk onder de loep nemen. Deze realiteit betreft ons zowel collectief, als Gods volk, als persoonlijk, als individuen. Onze analyse van onze toestand zal worden uitgevoerd in het licht van de apocalyptische boodschap aan de kerk van Laodicea. Deze boodschap omvat de zevende en laatste brief aan de gemeenten in Klein-Azië, zoals te vinden in het boek Openbaring. De zeven brieven, opgenomen in de hoofdstukken 2 en 3, zijn profetieën die de geschiedenis van de christelijke kerk beslaan, vanaf de periode van de vroege kerk tot aan de tijd van het einde. God zelf richt zich in deze brieven tot zijn kerk.

Natuurlijk verwijzen de zeven gemeenten van ‘Azië’ niet letterlijk naar hedendaagse kerken, die vandaag de dag natuurlijk veel talrijker zijn dan in de tijd van Johannes. In de traditie van de profetieën uit het Oude Testament¹ gebruikt het boek Openbaring eerder symbolen om zijn eschatologische boodschap over te brengen. Meer bepaald worden de letterlijke gemeenten, met hun historische en geografische kenmerken, gebruikt als symbolische voorstellingen van profetische waarheid. Een vluchtige blik op de voortgang van de bewegingen van de Heer ten behoeve van zijn kerk, zoals beschreven in de zeven brieven, suggereert bijvoorbeeld dat de letterlijke komst van de Heer steeds dichterbij komt:

1. *Efeze*: De Heer ‘beweegt’ (*Openbaring 2:1*).
2. *Smyrna*: De Heer ‘die dood was en nu leeft’ (*Openbaring 2:8*).
3. *Pergamum*: De Heer roept zijn volk op: ‘Kom tot inkeer, anders kom Ik binnenkort naar u toe . . .’ (*Openbaring 2:16*).
4. *Tyatira*: De Heer drukt zijn volk op het hart zich vast te houden aan wat ze hebben ‘totdat Ik kom’ (*Openbaring 2:25*).
5. *Sardes*: De Heer waarschuwt zijn volk zich vast te houden aan de boodschap en tot bekering te komen, want anders ‘kom Ik onverwacht als een dief’ (*Openbaring 3:3*).
6. *Filadelfia*: De Heer roept uit: ‘Ik kom spoedig’ (*Openbaring 3:11*).
7. *Laodicea*: De Heer verklaart de nabijheid van zijn positie in het hart van zijn volk en kondigt aan: ‘Ik sta voor de deur en kloep aan’ (*Openbaring 3:20*).

¹ Daniël 2, 7-8; Jeremia 6:2

De boodschap aan de Laodicezen markeert daarom het cruciale moment waarop de komst van de Heer het dichtstbij is: Hij klopt nu aan de deur van het hart. Hij wacht op ons antwoord op Zijn genadige uitnodiging om Hem binnen te laten, zodat Hij bij ons kan blijven.²

Deel II: Commentaar

Introductie: De brief aan de gemeente van Laodicea is een profetie die de geestelijke toestand van Gods volk in de laatste dagen voorspelt en hen aanspoort om dienovereenkomstig te handelen. De auteur van de boodschap wordt aangeduid met drie titels, die verwijzen naar de menselijke geschiedenis van het einde tot het begin, volgens de oorzaak-gevolg-volgorde die typisch Hebreeuws is. De eerste titel is ‘Amen’,³ het woord dat het christelijk gebed afsluit en de eschatologische hoop uitdrukt op de vervulling van Gods belofte van verlossing.⁴ De titel ‘de trouwe en betrouwbare getuige’ verwijst naar Gods aanwezigheid gedurende de ononderbroken loop van de menselijke geschiedenis. ‘Het begin van Gods schepping’ verwijst naar de Schepper die de geschiedenis begon. Deze titels verwijzen terug naar de beschrijving van Jezus Christus, zoals te zien in het inleidende visioen van de Mensenzoon in Openbaring, die wordt voorgesteld als ‘de betrouwbare getuige’ en ‘de eerstgeborene uit de dood.’⁵

De brief aan de gemeente van Laodicea betreft drie hoofdpersonen: (1) de boodschapper, de engel van de gemeente van Laodicea;⁶ (2) de auteur van de brief, Jezus; en (3) de mensen die de boodschap ontvangen. De boodschap zelf is verdeeld in vier delen. Ten eerste wordt God voorgesteld als de Rechter die alles weet.⁷ Ten tweede wordt de aandacht gericht op Gods volk, dat zich niet bewust is van hun ware toestand.⁸ Ten derde reageert de Heer op hun benarde situatie en geeft Hij zijn volk raad over de oplossing.⁹ Ten vierde onthult de brief de omvang van Gods liefde voor zijn volk.¹⁰

We zullen elk deel nader bekijken.

Sectie 1: De Rechter over het volk. In dit eerste deel confronteert de Heer zijn volk met een diagnose van hun toestand. Maar zelfs vóórdat Hij hen diagnosticeert, herinnert Hij hen aan zijn alwetendheid: ‘Ik weet wat u doet.’¹¹ In de Psalmen begint David zijn belijdenisgebed met ditzelfde besef: ‘HEER, U kent mij, U doorgrondt mij.’¹² Het volk kan Gods blik niet ontlopen: ‘Hoe zou ik aan uw aandacht ontsnappen, hoe aan uw blikken ontkomen?’¹³ God wordt gezien als de Rechter die alles weet.¹⁴ Het is niet mogelijk het doordringende oog van de grote Rechter, die ook onze Schepper is, te misleiden: ‘U was het die mijn nieren vormde,

² Zie ook Kolossenzen 1:27

³ Openbaring 3:14

⁴ 2 Korintiërs 1:20

⁵ Openbaring 1:5

⁶ Openbaring 3:14

⁷ Openbaring 3:15

⁸ Openbaring 3:16-17

⁹ Openbaring 3:18

¹⁰ Openbaring 3:19-21

¹¹ Openbaring 3:15

¹² Psalm 139:1

¹³ Psalm 139:7

¹⁴ Hebreeën 12:23; 2 Timoteüs 4:1; Spreuken 5:21; 15:3

die mij weefde in de buik van mijn moeder.’¹⁵ En ‘Hij heeft het oor geplant – zou Hij niet horen? het oog gevormd – zou Hij niet zien?’¹⁶

Het is veelbetekenend dat Johannes, in de traditie van de oude Hebreeuwse profeet Micha,¹⁷ speelt met geografische plaatsnamen, wat de bijbelse tekst een diepe spirituele betekenis geeft. Zo herinnert de naam Laodicea, wat ‘gerechtigheid van het volk’ betekent, Gods volk eraan dat Hij drie dingen voor hen zal doen: (1) Hij zal op de dag van het oordeel een gunstig en rechtvaardig oordeel over hen vellen; (2) Hij zal hen wreken op hun vijanden; en (3) de betekenis van de naam Laodicea, ‘gerechtigheid van het volk,’ herinnert ons aan Christus’ plaatsvervangend offer om zijn volgelingen te redden van de toorn van een rechtvaardige en heilige God over de zonde. De rechtvaardige eisen van de wet zijn vervuld door het verzoenend offer van Christus. Zo kan God zijn volk genadig verlossen van de straf voor de zonde. In de meest volledige zin is Christus dus degene die hun doodvonnis omzet door zelf de straf te aanvaarden, en daarmee de ‘gerechtigheid van het volk.’

Sectie 2: De toestand van het volk. Gods eerste aanklacht tegen Laodicea betreft hun religieuze belijdenis. Ze zijn 'noch koud, noch warm', maar lauw.¹⁸ Gods volk beweert 'rijk' te zijn.¹⁹ Dat wil zeggen, ze zijn rijk aan bijbelse waarheid; ze zijn tenslotte 'het overblijfsel'. Ze denken dat ze de *laos dikaios* zijn, 'het rechtvaardige volk' (ironisch genoeg een andere betekenis van de naam 'Laodicea'). Toch zijn ze schuldig aan een vijfvoudig tekort: ze zijn arm, ellendig, blind en naakt. Ze geloven dat ze zien; ze beweren een groot geestelijk inzicht te hebben. Ze scheppen op over de grote waarheden waarvan zij de bewaarders zijn. Toch zijn ze niet in staat hun eigen toestand of hun ware behoefte te zien: ze zijn verstoken van de heilige Geest. Ze zijn niet geheiligd door de waarheden die ze belijden. Het is hun zelfverzekerde bewering en hun onvermogen om hun behoefte te zien die hun trots en hun gebrek aan nederigheid voortbrengt en voedt: zo roemen ze dat ze 'niets nodig hebben.'²⁰ Ze voelen ook geen behoefte iets te leren, te groeien, te veranderen of de oorzaak van hun ellendige toestand te beseffen. Daardoor voelen ze geen behoefte aan bekering.

Sectie 3: De raadgevingen van de Heer. Gezien de toestand van het volk, zijn Gods raadgevingen aan Laodicea een direct antwoord op hun drie behoeften. De eerste behoefte betreft hun geloofsbelijdenis, die wordt vergeleken met lauw water. Lauw water is walgelijk om te drinken. Daarom waarschuwt God zijn volk dat Hij hen zal ‘uitspuwen.’²¹ Dat wil zeggen, Hij zal hen uitspugen, net zoals het oude Israël in de tijd van het Oude Testament was gewaarschuwd.²² Het feit dat het volk van Laodicea noch koud noch warm is, laat bovendien zien dat het zich vergist in de overtuiging dat het rijk is aan Gods gunst, terwijl het in werkelijkheid geestelijk arm is.

Gods advies aan Laodicea is dan ook allereerst om van Hem goud te kopen dat in het vuur is gezuiverd. Dit kleine detail over de kwaliteit van het goud heeft belangrijke implicaties: het suggereert dat Gods volk zich niet tevreden moet stellen met goedkoop goud, vermengd met

¹⁵ Psalm 139:13

¹⁶ Psalm 94:9

¹⁷ Micha 1:10-16

¹⁸ Openbaring 3:15-16

¹⁹ Openbaring 3:17

²⁰ Openbaring 3:17

²¹ Openbaring 3:16

²² Leviticus 18:25

onzuiverheden. Evenmin mogen ze genoeg nemen met vals goud, dat slechts de kleur en het uiterlijk van echt goud heeft. Met deze symbolen waarschuwt de Heer zijn volk voor een valse en oppervlakkige religie. Zo spoort God zijn volk aan het echte product van Hem te kopen.

Gods tweede advies betreft de kleding van zijn volk. Omdat ze naakt zijn, raadt God hen aan om 'witte kleren' te kopen, 'om u te kleden en uw naaktheid te bedekken.'²³ Elders in Openbaring vertelt Johannes ons dat het Nieuwe Jeruzalem, de bruid van het Lam, zich mag 'kleden in zuiver, stralend linnen. Want dit linnen staat voor al het goede dat gedaan is door de heiligen.'²⁴ Omdat onze gerechtigheid op zijn best als 'een bebloede doek' is,²⁵ hebben we de gerechtigheid van Christus nodig om onze naaktheid te bedekken, zoals geïllustreerd door de witte kleding. De witheid symboliseert zuiverheid en vertegenwoordigt Gods toegerekende en geschonken gerechtigheid. Omdat zijn volk hun ware toestand niet kan inzien, raadt God hen aan hun ogen te zalven met oogzalf om hun gezichtsvermogen te herstellen. Dan kunnen ze zich bewust worden van hun naaktheid en hun dringende behoefte aan de door God toegewezen genezingsmiddelen.

Sectie 4: De liefde van de Heer. Gods diagnose van de ware toestand van zijn volk is bedoeld om in hen een besef te wekken van hun werkelijke hulpeloosheid en hopeloosheid zonder Hem.²⁶ Vervolgens drukt God in vers 19 de oneindige omvang van zijn liefde uit.

De profeet Jeremia gebruikt dezelfde bewoordingen wanneer hij verwijst naar Gods 'eeuwige liefde.'²⁷ Het Hebreeuwse woord '*olam*', dat over het algemeen vertaald wordt als 'eeuwig', verwijst naar meer dan een chronologische kwaliteit of een lange duur. Deze term is een idiomatische manier om het idee van grote intensiteit uit te drukken. Dat wil zeggen: Gods liefde is zo intens en zo groot dat ze onmetelijk is. Het is als het oneindige karakter van de eeuwigheid zelf. De eeuwigheid van Gods liefde wordt aldus aan zijn volk geopenbaard om in hen een positieve reactie op zijn bestraffing te wekken: 'Zet u dus volledig in en kom tot inkeer.'²⁸

Op dit punt, direct na zijn pastorale vermaningen, wordt de toespraak van de Heer persoonlijker. Tot nu toe had God Laodicea collectief aangesproken als zijn volk, als de gezamenlijke gemeente van de laatste dagen. Nu, in vers 20, richt Hij zich plotseling tot elke gelovige binnen die gemeente als het unieke individu dat Hij persoonlijk liefheeft en met wie Hij een bijzondere relatie onderhoudt. Het is veelbetekenend dat in de apocalyptische herhaling van het getal zeven het werkwoord 'Ik heb lief', in de eerste persoon, wordt gevolgd door zeven andere werkwoorden die de intense en persoonlijke liefde van de Heer voor ieder van ons uitdrukken:²⁹ (1) 'Ik bestraf', (2) 'Ik wijs terecht', (3) 'Ik sta aan de deur', (4) 'Ik klop', (5) 'Ik zal bij hem binnengaan', (6) 'Ik zal met hem aan tafel zitten, en hij met Mij', en (7) 'Ik zal hem toestaan met Mij op mijn troon te zitten'.

²³ Openbaring 3:18

²⁴ Openbaring 19:8

²⁵ Jesaja 64:5

²⁶ Openbaring 3:15-18

²⁷ Jeremia 31:3

²⁸ Openbaring 3:19

²⁹ Openbaring 3:19-21

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Vraag een vrijwilliger de boodschap aan de gemeente van Laodicea nog eens voor te lezen uit Openbaring 3:14-22. Bespreek vervolgens onderstaande activiteiten en vragen met de groep.

De kritiek van God ten aanzien van zijn gemeente:

1. ‘U bent niet koud en niet warm’ (Openbaring 3:15).

- A. Ga op zoek naar situaties waarin deze profetie waarheid is/was in de gemeente en binnen je eigen persoonlijke beleving.
- B. Wat kun je doen om het probleem van lauwheid aan te pakken zonder te vervallen in fanatisme?

2. ‘U zegt dat u rijk bent . . . en niets meer nodig hebt’ (Openbaring 3:17).

- A. Noem gevallen waarin je gemeente/kerk, in het verleden of in het heden, ten koste van zichzelf heeft gepoet met spirituele, materiële of missiologische rijkdom en prestaties.
- B. Hoe helpt Gods advies aan de gemeente van Laodicea je te wapenen tegen deze trotse houding?

Gods eisen

3. ‘Koop van Mij goud dat in het vuur gelouterd is’ (Openbaring 3:18).

Voor reflectie: In Openbaring 3:18 doet Christus een oproep die ingaat tegen de menselijke traditie en de menselijke pogingen de waarheid te bereiken. De directe toepassing van dit advies betreft de noodzaak te zoeken naar Gods openbaring en de Schrift serieus te onderzoeken. We moeten niet alleen zoeken om daar een argument te vinden om ons systeem van waarheid te verdedigen, zoals in het geval van een reeks bewijsteksten. We moeten ook vreugde scheppen in de ontdekking van waarheid die ons zal verrassen, uitdagen en vastgeroeste ideeën zal doorbreken, wat uiteindelijk zal leiden tot bekering en onze transformatie naar het beeld van God. De zoektocht naar goud dat in de smeltoven van ellende is gelouterd, verwijst ook naar de liefde en het geloof die worden ontwikkeld te midden van de uitdagingen en het lijden die gepaard gaan met de keuze om met God te wandelen.

- 1. Wat betekent Gods advies je te kleden met ‘witte kleren’³⁰ voor jou in je geestelijke reis?
- 2. Wat moet je doen om die witte kleren in bezit te krijgen?

Activiteit:

Gods liefde

Vraag je groepsleden dit kwartaal een dagboek bij te houden waarin ze verhalen noteren met ervaringen over Gods liefde in hun leven. Laat ze nadenken over onderstaande vragen en hun antwoorden noteren:

³⁰ Openbaring 3:18

1. Wanneer werd je door God bestraft?
2. Wanneer heb je gehuild aan de voet van het kruis?
3. Wanneer heb je God horen kloppen op de deur van je hart?
4. Wanneer reageerde je verheugd op dit verzoek om binnengelaten te worden?
5. Heb je weleens een bijzonder moment met de Heer meegemaakt terwijl je bad?
6. Heb je weleens duidelijk de hand van de Heer gezien/gevoeld tijdens een specifiek moment/periode in je leven?

Werkwijzer kwartaal 2 2026

11 april

Les 2: God kennen

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Johannes 17:3*

Lezen: *Jeremia 23:23-24; Genesis 1:1; Genesis 2:7; Jesaja 7:14*

We kunnen God in al zijn glorie en majesteit niet volledig doorgronden. Gods wegen en gedachten gaan ons begrip te boven.³¹ Ze staan inderdaad net zo ver af van ons beperkte begrip als de hemel van de aarde. En toch, wonder boven wonder, benadrukt de Bijbel dat we God kunnen en moeten kennen.³²

Tegen de Babylonische koning die geloofde dat de goden onbereikbaar waren, want, beweerden de wijzen, ‘zij verkeren niet onder de stervelingen,’³³ antwoordt Daniël het tegenovergestelde. Hoewel God in de hemel is, verklaart Daniël dat God geheimen openbaart.³⁴ De Bijbel brengt dus een paradoxale boodschap over het kennen van God: God is zowel ver weg als dichtbij.³⁵ Deze dynamische spanning is al aanwezig in het scheppingsverhaal, dat de gelijktijdigheid van Gods veraf zijn en zijn nabijheid laat zien.³⁶ Bovendien is de Schepper ook de Verlosser.³⁷ Deze fundamentele waarheid, die we aan het begin van de Schrift leren, bevat een belangrijke les over onze aanbidding van onze machtige en grote God: Hij heeft niet alleen ons en het universum geschapen, Hij is ook de toegankelijke en liefdevolle God die in menselijke gedaante naar beneden kwam om bij ons te zijn.³⁸

Deel II: Commentaar

‘God kennen.’ Impliciet in het Hebreeuwse concept van 'kennen' zit een huwelijksmetafoor, zoals geïllustreerd in de zin: ‘De mens had gemeenschap met Eva, zijn vrouw, en zij werd zwanger en bracht Kaïn ter wereld.’³⁹ God kennen verwijst in wezen naar de echtelijke- of verbondsrelatie die we met God hebben. Deze verbondstaal komt ook tot uiting in de

³¹ Jesaja 55:9; Romeinen 11:33

³² Jeremia 9:23-24

³³ Daniël 2:11

³⁴ Daniël 2:28

³⁵ Jeremia 23:23-24

³⁶ Vergelijk de goddelijk-menselijke relaties in Genesis 1 en 2

³⁷ Genesis 3:15

³⁸ Zie Jesaja 7:14

³⁹ Genesis 4:1; in de Statenvertaling wordt nog het woord kennen/bekennen gebruikt in plaats van gemeenschap.

liefdestaal van het Hooglied.⁴⁰ In het Nieuwe Testament speelt Paulus met de paradox van God kennen, die hij uitlegt als dat wij door Hem gekend zijn.⁴¹

De God van schepping en verlossing. De Bijbel begint met twee parallelle scheppingsverhalen: Genesis 1 en 2. De naam van God, *'Elohim*, in het eerste scheppingsverhaal, roept ideeën van grootsheid en macht op. De naam *'Elohim* is meervoud, wat intensiteit en majesteit uitdrukt. *'Elohim* roept ideeën van macht en kracht op. De naam *JHWH*, in het tweede scheppingsverhaal, roept ideeën van nabijheid en bestaan op. Deze naam, die etymologisch verwant is aan het werkwoord *hayah*, ‘zijn’, verwijst naar de God die voor ons bestaat: Hij daalt neer op aarde, spreekt tot mensen en wandelt met hen. Hij is de God van de geschiedenis, de persoonlijke God van Abraham, Isaak en Jakob.

Ook de verhouding tussen het aantal verwijzingen naar God in de scheppingsverhalen en het aantal verwijzingen naar mensen is significant. Terwijl *'Elohim* 35 keer voorkomt in het eerste scheppingsverhaal, komt *JHWH* 11 keer voor in het tweede verhaal. In het eerste scheppingsverhaal spreekt God slechts twee keer en op een algemene manier tot de mens. Ook worden mensen in het eerste verhaal naar Gods beeld geschapen.⁴² In het tweede verhaal schept God de mens door het stof, het materiaal waaruit hij is gemaakt, met zijn eigen handen te vormen en hem de levensadem in te blazen.⁴³ In het eerste scheppingsverhaal spreekt God tot de mens, maar er wordt geen reactie van de mens vastgelegd. In het tweede scheppingsverhaal spreekt God persoonlijk tot de mens, en zij reageren op Hem.

Het contrast tussen de twee parallelle scheppingsverhalen is bedoeld om de glorieuze paradox van God te benadrukken: de machtige God van de schepping die het universum heeft geschapen, is tegelijkertijd de persoonlijke God van de verlossing die een relatie aangaat met de mens.

De God die we aanbidden. God is onze Schepper en Verlosser. Deze twee openbaringen van God beïnvloeden onze aanbidding. Bovendien bevatten deze openbaringen belangrijke lessen over de reden waarom we zouden moeten aanbidden. De eerste en fundamentele reden is de schepping: God schiep de hemel en de aarde, inclusief de menselijke soort.⁴⁴ In de Bijbel is aanbidding een reactie op Gods scheppingswerk: zo vormt de aanbidding van God op de zevende dag, de sabbat,⁴⁵ de eerste menselijke reactie op Gods schepping. God dienen betekent zijn geboden naleven, en het gebod van de zevende dag is het enige gebod dat verwijst naar de schepping.⁴⁶

In de Psalmen is aanbidding altijd direct verbonden met de schepping. Ook het boek Openbaring verwijst naar de schepping als de voornaamste reden voor aanbidding: ‘U komt

⁴⁰ Genesis 17:7-8; Hooglied 2:16

⁴¹ Galaten 4:9

⁴² Genesis 1:27

⁴³ Genesis 2:7

⁴⁴ Genesis 1-2; 1:26-27; 2:7; Psalm 139-13-16

⁴⁵ Genesis 2:1-3

⁴⁶ Exodus 20:8-11

alle lof, eer en macht toe, Heer, onze God, want U hebt alles geschapen: uw wil is de oorsprong van alles wat er is.’⁴⁷

De tweede reden voor aanbidding is geworteld in het begrip van verlossing als een herschepping die aan het einde der tijden zal plaatsvinden. De vermelding door de eerste engel van de ‘waterbronnen’,⁴⁸ naast de gebruikelijke onderdelen van de schepping – namelijk hemel, aarde en zee⁴⁹ – draagt de eschatologische betekenis van leven en, bij uitbreiding, hoop over.⁵⁰ In het boek Ezechiël is het nieuwe Jeruzalem rijk aan waterbronnen, die doen denken aan de Hof van Eden.⁵¹ Evenzo duidt de ‘rivier’ in het boek Openbaring op leven.⁵² Het Lam, dat Christus vertegenwoordigt, leidt zijn volk naar de waterbronnen.⁵³ De ‘waterbronnen’ hebben dus een toekomstige klank, die wijst naar de uiteindelijke verlossing, het herstel van de Hof van Eden, met de belofte van de daadwerkelijke aanwezigheid van de Heer onder zijn volk.⁵⁴

De God die zijn gezicht verbergt. In het boek Jesaja is het thema van God die zijn gezicht verbergt (*hester panim*) een belangrijk motief. Maar het is in de context van de lijdende dienaar dat dit thema zijn meest aangrijpende betekenis krijgt. Het beeld van het verborgen aangezicht, gebruikt in Jesaja 53, betekent niet de dood van God of van ons, en dus ook niet onze scheiding van Hem. Het is juist een verbergen dat redt en, paradoxaal genoeg, Gods relatie met zondige mensen herstelt. Het is veelzeggend dat deze specifieke goddelijke eigenschap wordt afgezet tegen de afgoden. De afgoden zijn zichtbaar, in tegenstelling tot God, die verborgen is.⁵⁵

Dit vers maakt duidelijk dat, in tegenstelling tot de afgoden, de God die zichzelf verbergt de ware God is, ‘de Verlosser.’ Het volgende vers benadrukt het contrast tussen God en de afgoden. Onmiddellijk na de vermelding van de schaamte en verwarring van de makers van afgoden in Jesaja 45:16, verwijst vers 17 naar de redding van Israël door de Heer, de Schepper. Redding komt niet van de afgoden die men maakt en ziet, maar van de God die men niet maakt en die men niet ziet. Dat wil zeggen, redding komt van de God die zijn gezicht verbergt.

‘God met ons.’ Het achtergrondverhaal van de profetie over de geboorte van Immanuel bevat een les van hoop, ondanks menselijk scepticisme. Achaz is bang dat hij de oorlog tegen zijn vijanden zal verliezen en dat de Davidische lijn zal worden verstoord. Dan vermaant de Heer hem: ‘als jullie geen vertrouwen hebben, houden jullie geen stand.’⁵⁶ Toch weigert Achaz nog steeds te geloven en wijst hij Gods aanbod af om Hem om een teken te vragen.⁵⁷

Gods antwoord lijkt ironisch: omdat de koning van Israël weigert betrokken te zijn bij Gods plan, zal het kind verwekt worden zonder zijn hulp, dat wil zeggen, los van enige menselijke

⁴⁷ Openbaring 4:11

⁴⁸ Openbaring 14:6-7

⁴⁹ Exodus 20:11; Nehemia 9:6

⁵⁰ Vergelijk Genesis 16:7; Exodus 15:27; Psalm 107:35

⁵¹ Ezechiël 47:1-12; Genesis 2:10-14; vergelijk met Joël 3:18, Zacharia 13:1, Psalm 46:5

⁵² Openbaring 22:1-2

⁵³ Openbaring 7:17; 21:6; 22:17

⁵⁴ Openbaring 22:1-3

⁵⁵ Jesaja 45:15

⁵⁶ Jesaja 7:9

⁵⁷ Jesaja 7:12

tussenkomst. ‘De jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en hem Immanuel noemen.’⁵⁸ De profeet Jesaja voorspelde de koning een geboorte van bovennatuurlijke aard. Dit kind zou uit een maagd geboren worden en de naam ‘Immanuel’ krijgen, wat ‘God met ons’ betekent. De geboorte van dit kind zou God dichterbij zijn volk brengen, een ervaring die het daadwerkelijke bewijs vormt dat God zou regeren en aanwezig zou zijn in de geschiedenis, ondanks de koning zelf.

Voor Achaz was de toekomstige geboorte van Immanuel uit een maagd een teken dat de troon van David niet leeg zou blijven, een garantie dat de Davidische lijn niet zou worden onderbroken. Voor Achaz was de belofte van de toekomstige geboorte van Immanuel bedoeld als een teken van hoop om hem te troosten in zijn huidige omstandigheden. Voor ons vandaag zou de belofte van Immanuel, die gekomen is en zal terugkeren, onze huidige reis van nu tot het einde moeten doordringen en verlichten. Zoals onze Heiland zei: ‘Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.’⁵⁹

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Op welke vele manieren kennen wij God en reageren we op Hem? Om dit verder uit te zoeken kun je vrijwilligers vragen onderstaande teksten voor te lezen. Bespreek vervolgens met de groep de vragen die erop volgen.

Lees Psalm 139:19-24.

1. Paulus zegt in Galaten 4:9 dat wij door God ‘gekend’ worden. Welk effect heeft dit op mijn leven?
2. Welk effect heeft deze kennis op mijn denken en mijn spanningen?
3. Welke impact heeft het gekend worden door God op mijn relatie met andere mensen? Zie bijvoorbeeld Psalm 139:19.
4. Hoe beïnvloedt het gekend worden door God mijn relaties met mensen en mijn dagelijkse beslissingen? Zie Psalm 139:23-24.

Lees Openbaring 14:7.

1. Hoe reageer je op de God van de schepping?
2. Op welke manier beïnvloedt het gebruik van het woord ‘Hem’ na het werkwoord ‘aanbid’, in Openbaring 14:7, jouw manier van aanbidden?
3. Is het mogelijk te aanbidden zonder ‘Hem’? Leg uit.
4. Vraag jezelf eens af wat je kunt doen om Gods aanwezigheid in de kerk en in je gedachten veilig te stellen.
5. **Activiteit:** Het feit dat aanbedding een reactie is op de schepping zou onze manier van aanbedding moeten inspireren. De God die wij aanbidden is zowel de machtige en

⁵⁸ Jesaja 7:14

⁵⁹ Matteüs 28:20

transcendente God, *Elohim*,⁶⁰ als de persoonlijke en liefdevolle God, *JHWH*.⁶¹ De oproep van de psalmist tot aanbidding resoneert met dezelfde spanning: ‘Onderwerp u, toon de HEER uw ontzag, breng Hem bevend uw hulde.’⁶² Stel een liturgisch programma samen, inclusief muziek en prediking, dat de spanning tussen de twee scheppingsverhalen weerspiegelt.

Lees Daniël 3.

1. Maak een vergelijkende lijst met karakteristieken van valse aanbidding (de Chaldeeën) en van ware aanbidding (de drie Hebreërs).
2. Wat leert deze vergelijking je over het verschil tussen ware en valse aanbidding?

Lees Jesaja 6:5.

Denk aan Jesaja's gevoelens wanneer je God aanbidt. Wat leert Jesaja's houding je over de noodzaak van nederigheid in de aanwezigheid van God?

Lees Exodus 34:6-7.

1. Ontdek en benoem in deze verzen de vele karakteristieken van God.
2. Hoe ervaar jij deze karakteristieken (genade, vergeving, goedheid, en dergelijke) in je eigen relatie met de Heer?

⁶⁰ Genesis 1:1-2:4

⁶¹ Genesis 2:4-25

⁶² Psalm 2:11

Werkwijzer kwartaal 2 2026

18 april

Les 3: Trots tegenover nederigheid

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Lucas 14:11*

Lezen: *Genesis 11:5; Jesaja 14:12-14; Numeri 12:3; Lucas 18:9-14; Psalm 20:7*

Vorige week werden we geconfronteerd met de diagnose van de Heer over de geestelijke ziekte van Laodicea: 'U zegt dat u rijk bent, dat u alles hebt wat u wilt en niets meer nodig hebt. U beseft niet hoe ongelukkig u bent, hoe armzalig, berooid, blind en naakt.'⁶³ Johannes, de apocalyptische profeet, hekelde het probleem van geestelijke hoogmoed, dat geworteld is in de focus op 'ik', met de nadruk op het ego. De ontnuchterende realiteit is dat we zonder God niets kunnen doen om onszelf te overwinnen. We mogen daarom dankbaar zijn dat de boodschap van de Bijbel helemaal draait om het oplossen van dit probleem van het zelf, een probleem dat ons allemaal aangaat.

Deze week zullen we de zonde van hoogmoed analyseren om het mechanisme ervan te begrijpen en het gevaar ervan in te zien. Daartoe zullen we in drie stappen te werk gaan.

1. Eerst zullen we het ontstaan van hoogmoed in de hemel volgen in de tijd dat Lucifer van plan was Gods plaats in te nemen.⁶⁴
2. Vervolgens gaan we naar de aarde om het project van de bouwers van Babel te onderzoeken, toen zij van plan waren naam te maken door een toren te bouwen die tot in de hemel zou reiken.⁶⁵
3. In de derde stap bestuderen we een aantal voorbeelden van hoogmoed naast contrasterende voorbeelden van nederigheid: farao en Mozes, Nebukadnessar en Daniël en de farizeeër en de tollenaar in Jezus' gelijkenis.⁶⁶ Dit derde deel biedt een vergelijkende reflectie op trots en nederigheid op basis van de leer van bijbelse wijsheid.⁶⁷

Deel II: Commentaar

De trots van Lucifer. De belangrijkste tekst over de hoogmoed van Lucifer staat in Jesaja 14:12-15, in de context van Jesaja's profetie tegen Babylon.⁶⁸ Het is interessant om op te merken dat de taal van de profetie tegen Babylon/Lucifer in deze tekst doet denken aan de taal van de apocalyptische beschuldiging tegen de gemeente van Laodicea. Beide beschuldigingen

⁶³ Openbaring 3:17

⁶⁴ Jesaja 14:13

⁶⁵ Genesis 11:4

⁶⁶ Lucas 18:9-14

⁶⁷ Spreuken 11:2; 27:1-2

⁶⁸ Jesaja 14:3-23

hebben betrekking op beweringen van wat 'jij [Lucifer/Laodicea] hebt gezegd.'⁶⁹ Net als in de brief aan de kerk van Laodicea benadrukt de profetie van Jesaja tegen Lucifer het perspectief van de eerste persoon (in dit geval dat van Lucifer), dat vijf keer wordt herhaald: 'Ik stijg op,' 'Ik plaats mijn troon,' 'Ik zetel,' 'Ik stijg op' en 'Ik evenaar de Allerhoogste.' Net als in de brief aan de gemeente van Laodicea markeert het orakel van Jesaja een onverwacht keerpunt wanneer het voorspelt: 'Nee! Je daalt af in het dodenrijk, in de allerdiepste put.'⁷⁰ In beide profetieën beschrijven de geïnspireerde auteurs een scenario van opschepperij (zoals blijkt uit het trotse 'ik'), dat ondubbelzinnig wordt veroordeeld.

Met deze achtergrond in gedachten, richten we nu onze aandacht op het verhaal van de val van Lucifer. Dit verhaal zit vol geestelijke lessen. We zullen ze punt voor punt behandelen:

De naam van Lucifer: Het probleem van Lucifer ligt besloten in zijn naam. Lucifer, afgeleid van het Latijnse *lux ferre*, 'drager van het licht,' is de vertaling van de Hebreeuwse naam *heylal*, 'licht', die de uitroep van goddelijke aanbidding, halleluja, weerspiegelt. Zoals de betekenis van zijn naam suggereert, was Lucifers diepe intentie (dat wil zeggen, wat hij in zijn hart zocht [Jes. 14:13]) aanbeden te worden.

De zelfverheffing van Lucifer: Om aanbeden te worden, wilde Lucifer van waar hij was naar de plaats van God gaan, die boven was. De opwaartse beweging wordt meerdere keren herhaald om het te benadrukken. Ten eerste wordt het sleutelwoord dat zijn beweging beschrijft, '*alah*, 'opstijgen', twee keer gebruikt, als het eerste en laatste werkwoord van de reeks handelingen in de zinnen 'Ik stijg op naar de hemel'⁷¹ en 'Ik stijg op tot boven de wolken.'⁷² Deze opwaartse beweging komt weer terug in het werkwoord '*arim*, 'ik zal verheffen', wat letterlijk 'omhoog dragen' betekent, verwijzend naar de troon van Lucifer. Lucifer is dus brutaal genoeg om zijn troon 'boven de sterren van God' te willen verheffen, waarmee hij de hoogste sterren bedoelt.

De gewenste bestemming: Lucifer wilde 'de berg van de samenkomst' bereiken. De parallele passage in Ezechiël 28 verwijst naar de heilige 'berg van God',⁷³ die de plaats van Gods tempel aanduidt, waar Gods volk samenkomt om God te aanbidden. Jesaja 14:13 specificeert inderdaad dat deze plaats zich bevindt 'aan de uiterste kant van het noorden,' een superlatief voor de hoogste plaats, de plaats van God zelf, waar God in de hemel wordt aanbeden. Dezelfde uitdrukking wordt in Psalm 48 gebruikt om de plaats van de tempel aan te duiden.⁷⁴

De diepere bedoeling: De passage eindigt met een onthulling van Lucifers ware bedoeling: 'Ik evenaar de Allerhoogste.'⁷⁵ Dit zijn Lucifers laatste woorden in de passage. Dit verhaal onthult de gewaagde godslastering van trots in al zijn hoogmoed: om als God te worden. De conclusie waarschuwt ons voor het resultaat. Trots die erop gericht is de hoogste plaats in de hemel, de plaats van God zelf, te veroveren, zal ervoor zorgen dat degene die deze trots bezit,

⁶⁹ Jesaja 14:13; vergelijk met Openbaring 3:17

⁷⁰ Jesaja 14:15

⁷¹ Jesaja 14:13

⁷² Jesaja 14:14

⁷³ Ezechiël 28:16

⁷⁴ Psalm 48:3

⁷⁵ Jesaja 14:14

uiteindelijk ‘armzalig, berooid, blind en naakt’⁷⁶ zal eindigen, in ‘het dodenrijk, in de allerdiepste put.’⁷⁷

De trots van Babel. De taal die gebruikt wordt om het werk van de bouwers van de toren van Babel te beschrijven, weerspiegelt die van het scheppingsverhaal en geeft duidelijk aan dat de bouwers de intentie hadden de Schepper te vervangen en zich als schepper te identificeren. Deze intentie werd al in het voorgaande hoofdstuk in de volkentabel aangekondigd, waarin Nimrods stichting van het koninkrijk Babel wordt ingeleid met het technische woord *re’shit*, ‘voornaamste’ of ‘begin’.⁷⁸ Dit is hetzelfde woord dat Gods scheppingswerk introduceert.⁷⁹

De bouwers van de toren van Babel tonen hetzelfde verlangen als Nimrod om Gods plaats in te nemen. Het woord van God, *wayyomer*, ‘Elohim, vertaald als ‘God zei’, dat het ritme van Gods scheppingswerk aangeeft, wordt hier ook gebruikt met de bouwers als onderwerp: *wayy’omeru*, ‘zij zeiden.’⁸⁰ De goddelijke vervulling van de schepping *wayehi*, ‘en er was,’⁸¹ beschrijft nu de prestatie van Babel *wattehi*, ‘en zij hadden.’⁸² Dezelfde taal die verwijst naar Gods zelfoverweging toen Hij voorstelde de mensheid te scheppen – *na’aseh*, ‘laten wij maken’⁸³ – komt vier keer terug in verwijzing naar de zelfoverweging van de bouwers: ‘laten wij stenen maken,’ ‘laten wij ... ze bakken,’ ‘laten wij bouwen’ en ‘laten wij maken.’⁸⁴ Zelfs hun voornemen om ‘een naam voor zichzelf te maken’ is een usurpatie van Gods voorrechten, want God is de enige die ‘een naam groot maakt’ en de enige die een naam voor zichzelf kan maken.⁸⁵

De bouwers van Babel hadden dus dezelfde ambitie als Lucifer. Net als Lucifer vóór hen wilden de bouwers naar Gods plaats, naar de ‘deur van God’ (*Bab-El*). Het verhaal eindigt met een ironisch woordspel met de naam van de toren: *Bab-El* (‘de deur van God’), de naam van de aanmatigende bouwonderneming, leidt tot *balal*, ‘verwarring.’⁸⁶

De trotse en de nederige. De Bijbel bevat geen abstract essay over trots en nederigheid. Deugden en gebreken komen het best tot uiting in het handelen van individuen, in de loop van de gebeurtenissen. In de Bijbel wordt de leer van trots versus nederigheid dan ook geïllustreerd door het contrast tussen nederige en trotse personen: Kaïn versus Abel, Jakob versus Esau, Jozef versus zijn broers, farao versus Mozes en Daniël versus Nebukadnessar. In deze les wordt alleen het contrast tussen farao en Mozes behandeld.

Farao versus Mozes. In het begin van het boek Exodus worden beide mannen geconfronteerd met de vreemdheid van God. Toch reageren ze verschillend op Gods aanwezigheid. Mozes reageert op God door Hem twee vragen te stellen. De eerste vraag richt zich op hemzelf: ‘Wie ben ik?’⁸⁷ Mozes voelt zich onbeduidend voor God en niet geschikt voor de taak die hij moet

⁷⁶ Openbaring 3:17

⁷⁷ Jesaja 14:15

⁷⁸ Genesis 10:12

⁷⁹ Genesis 1;1

⁸⁰ Genesis 11:3-4

⁸¹ Genesis 1:3

⁸² Genesis 11:3

⁸³ Genesis 1:26

⁸⁴ Genesis 11:3-4

⁸⁵ Genesis 12:2; Jesaja 63:12, 14; Jeremia 32:20

⁸⁶ Zie Genesis 11:9

⁸⁷ Exodus 3:11

volbrengen. Mozes' tweede vraag betreft God zelf. Mozes wil Hem leren kennen, zodat hij een relatie met Hem kan aangaan.⁸⁸

Aan de andere kant, wanneer de farao over God hoort, reageert hij door zijn bestaan te ontkennen. In tegenstelling tot Mozes weigert de farao Hem te kennen.⁸⁹ De farao kan het bestaan van God niet erkennen, simpelweg omdat hij zichzelf als God beschouwt. Bijgevolg weigert de farao te horen over een andere godheid. Farao keert het goddelijke bevel om de Israëlieten te laten gaan, zodat zij de sabbat kunnen houden⁹⁰ om en beveelt Israël in plaats daarvan om meer werk te verrichten. Bovendien kende de Heer Mozes van aangezicht tot aangezicht,⁹¹ terwijl de farao God bleef verwerpen en weigerde zich voor Hem te vernederen.⁹² Terwijl Mozes werd herinnerd als de nederigste persoon op aarde,⁹³ werd de farao herinnerd als de meest trotse.⁹⁴

Deel III: Toepassing

Tip 1 voor gespreksleiding: Hoe sterven we aan onszelf? En net zo belangrijk: hoe behouden we een nederige geest in dienst van onze Schepper? Om verder te gaan met het onderzoeken van de antwoorden op dit onderwerp, lees je onderstaande reflectie en bespreek je met je groep de vragen die volgen:

Voor reflectie: De Heer schenkt ieder van ons gaven, zowel geestelijke als natuurlijke, om zijn kerk te zegenen. Deze gaven kunnen bestaan uit zingen, prediken, onderwijzen, helpen, gastvrijheid, evangeliseren, verhalen vertellen, enzovoort. Helaas verliezen we maar al te gemakkelijk de gever van de gaven uit het oog en verheffen we het menselijke instrument.

1. Wat kun je doen om nederig te blijven wanneer je de Heer dient met de gaven die Hij je heeft gegeven om Hem te verheerlijken?
2. Wat zijn de gevaren van trots en zelfverheerlijking?
3. Waarom is nederigheid zo belangrijk wanneer je de Heer dient?
4. Bespreek je antwoorden op bovenstaande vragen in het licht van Paulus' bekentenis: 'Elke dag sterf ik opnieuw.'⁹⁵ Hoe stelt Paulus voor dat we dit 'sterven' bereiken? Waarom is dit 'sterven' zo cruciaal voor nederigheid en succesvolle dienstbaarheid aan de Heer?

Tip 2 voor gespreksleiding: Verdeel je groep in kleine groepen en wijs elke groep een van onderstaande tegenstellingen in trots en nederigheid toe: Kaïn versus Abel, Abraham versus Lot, Jakob versus Esau, Jozef versus zijn broers en Daniël versus Nebukadnessar. Geef elke

⁸⁸ Exodus 3:13

⁸⁹ Exodus 5:2

⁹⁰ Exodus 5:6-9

⁹¹ Deuteronomium 34:10

⁹² Exodus 10:3

⁹³ Numeri 12:3

⁹⁴ Exodus 7:10; vergelijk met Nehemia 9:10

⁹⁵ 1 Korintiërs 15:31

groep de tijd om de tegenstellingen te onderzoeken en een korte presentatie voor te bereiden over de resultaten van hun onderzoek. Nodig hen uit om hun ideeën met de groep te delen.

Kaïn versus Abel (*Genesis 4*): Vergelijk de betekenis van de namen van Kaïn en Abel, hun keuze van offergaven en de dialoog tussen hen.

Abraham versus Lot (*Genesis 13*): Bekijk de houding van beide mannen bij hun keuze van land.

Isaak versus Ismaël (*Genesis 18*): Vergelijk de voorbeelden van gelach in het verhaal. Bekijk later Isaaks onderwerping aan het offer (*Genesis 22*).

Jakob versus Esau (*Genesis 27*): Vergelijk de houding van de broers ten opzichte van het eerstgeboorterecht en hun latere ontmoeting in *Genesis 33*.

Jozef versus zijn broers (*Genesis 37*): Vergelijk de reactie van Jozefs broers op zijn dromen met hun angst voor vergelding later (*Genesis 50*).

Nebukadnessar versus Daniël (*Daniël 1, 3-4*): Denk na over de genadige nederigheid van Daniël tegenover het bevel van de koning. Vergelijk ook Nebukadnessars poging om de suprematie van God te overtreffen in *Daniël 3* met zijn ervaring van diepe nederigheid in *Daniël 4*.

Werkwijzer kwartaal 2 2026

25 april

Les 4: De rol van de Bijbel

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Hebreeën 4:12*

Lezen: *2 Timoteüs 3:15-17; Johannes 17:17; Efeziërs 1:13; Psalm 119:11; 1 Korintiërs 2:14*

De belangrijkste rol van Gods Woord is ons geestelijk te voeden en ons in leven te houden. De Israëlieten leerden deze belangrijke geestelijke les toen ze fysieke honger leden in de woestijn. Mozes' interpretatie van Gods wonder van het manna weerspiegelt dit idee: 'Hij hééft u voor zijn macht laten buigen: Hij liet u honger lijden en gaf u toen manna te eten, voedsel dat u nooit eerder had gezien en uw voorouders evenmin. Zo maakte Hij u duidelijk dat een mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat de mond van de HEER voortbrengt.'⁹⁶ Jezus leed honger in de woestijn toen Hij dit principe tegen Satan uitsprak.⁹⁷ We horen hetzelfde idee in de brief van Petrus, waarin hij Gods Woord vergelijkt met de melk die hongerige pasgeboren baby's voedt: 'en verlang als pasgeboren zuigelingen naar de zuivere melk van het woord, opdat u daardoor groeit en uw redding bereikt.'⁹⁸ Deze bijbelse voorbeelden maken ons bewust van een belangrijke voorwaarde waaraan we moeten voldoen om geestelijke voeding uit Gods Woord te kunnen ontvangen. We moeten het Woord benaderen met een besef van onze behoefte. We moeten hongerig en dorstig komen; anders zullen we de vitale noodzaak van geestelijke voeding niet waarderen. We zullen er waarschijnlijk ook niet van genieten of er profijt van hebben.

In deze studie zullen we proberen twee cruciale waarheden over geestelijke voeding te begrijpen: (1) waarom en (2) hoe het proces van ons voeden met Gods Woord ons helpt ontwikkelen. De basis van onze studie zal 2 Timoteüs 3:14-17 zijn, de fundamentele passage van Paulus in zijn tweede brief aan Timoteüs. De eerste vraag – 'Waarom?' – zal ons in staat stellen om vanuit een bijbels perspectief de bijzondere eigenschappen en effecten te onderzoeken die 2 Timoteüs zo krachtig en levensveranderend maken. De tweede vraag – 'Hoe?' – zal methoden voorstellen om de Schrift te lezen. Zulke methoden zullen het mogelijk maken dat het wonder van het voeden met Gods Woord in ons eigen leven plaatsvindt.

Deel II: Commentaar

Het 'waarom' in de Bijbel. Waarom hebben de Schriften de kracht om leven te ondersteunen? Paulus geeft twee antwoorden op deze vraag. Het eerste antwoord heeft te maken met Paulus' hoge achting voor de Schrift, evenals met de aard, of heilige kwaliteit, van de Schrift. Het tweede antwoord heeft te maken met het effect van de Schrift, namelijk de

⁹⁶ Deuteronomium 8:3

⁹⁷ Matteüs 4:4

⁹⁸ 1 Petrus 2:2; vergelijk met Hebreeën 5:13

transformerende kracht van de heilige geschriften in het leven van Paulus' lezer, Timoteüs,⁹⁹ die Paulus ook de 'man van God' noemt.¹⁰⁰

1. De kwaliteit van de Bijbel. De geschriften die samen de Bijbel vormen, werden aanvankelijk algemeen aangeduid als 'heilig'. De uitdrukking 'heilige geschriften' (Grieks: *hiera grammata*), die Paulus gebruikt, komt alleen hier in het Nieuwe Testament voor. Deze uitdrukking weerspiegelt de technische titel *Torah sebbiktav*, 'de geschreven wet', die in het oude jodendom de geschriften aanduidde die als geïnspireerd werden beschouwd, in tegenstelling tot de *Torah sebbe 'al pe*, 'de mondelinge wet', die niet als geïnspireerd werd beschouwd. Met deze term verwijst Paulus hier naar het Oude Testament, een titel die sommige christenen veel later als een denigrerende term zullen gebruiken om een lagere (of zelfs ongeldige) inspiratie te suggereren.

Voor Paulus was het zogenaamde Oude Testament de enige heilige Schrift. In die tijd bestond het Nieuwe Testament nog niet en maakte het nog geen deel uit van de instructies die Timoteüs zou hebben ontvangen. De reden waarom deze geschriften 'heilig' worden genoemd, komt voort uit het feit dat ze worden beschouwd als *theopneustos*, 'geïnspireerd' – letterlijk 'door God ingeblazen' in de passieve vorm, wat impliceert dat God het onderwerp is. Ditzelfde werkwoord wordt gebruikt om het scheppingsproces van de mens door God te beschrijven, waarbij God 'de levensadem in zijn neusgaten blies.'¹⁰¹ Uit deze verheven kijk op de Schrift leidt Paulus niet alleen lessen af over het effect van de Schrift op ons, maar ook lessen over de manier waarop we Gods Woord moeten benaderen.

2. Het effect van de Bijbel. De parallel tussen de inspiratie van de Schrift en het scheppingsproces van de mens is niet toevallig. Deze parallel is bedoeld om te suggereren dat het Woord van God leven is. Als zodanig brengt het leven aan degene die het ontvangt, net zoals Adam leven ontving van zijn Schepper. Paulus specificeert dat de heilige Schrift 'je wijs maakt.'¹⁰² Paulus bedoelt hiermee niet dat dit effect mechanisch is, dat degenen die de Schrift ontvangen onmiddellijk en op magische wijze met wijsheid worden begiftigd. Paulus herinnert ons eraan dat de wijsheid waarover hij spreekt voortkomt uit het geloof in Jezus Christus. In het volgende vers legt Paulus uit dat deze wijsheid op vier verschillende manieren werkt in het leven van de gelovige:

- De eerste functie van de Schrift is 'leerstellig'. De Schrift leidt ons bij het vinden en begrijpen van de waarheid.
- De tweede functie van de Schrift is 'vermaning'; dat wil zeggen, zij maakt ons bewust van fouten die we hebben begaan, niet alleen in de leer, maar ook in de manier waarop we ons in ons persoonlijke leven gedragen.
- De derde functie van de Bijbel is 'correctie'. Het is niet voldoende ons onze fouten te realiseren; we moeten ook begrijpen hoe we onze koers kunnen corrigeren en de juiste richting kunnen bepalen.

⁹⁹ 1 Timoteüs 3:15

¹⁰⁰ 1 Timoteüs 6:11

¹⁰¹ Genesis 2:7

¹⁰² 2 Timoteüs 3:15

- De vierde en laatste functie van de Bijbel is 'gerechtigheid'. De Schrift leidt ons uiteindelijk tot bekering en gehoorzaamheid door de heilige Geest. Paulus concludeert vervolgens dat het doel van de Schrift de vorming van het complete individu is. Paulus sluit zijn les op praktisch niveau af met de opdracht om actie te ondernemen. Zo rust de Bijbel ons ook toe 'voor elk goed werk'.¹⁰³

De benadering van de Bijbel. Hoe kunnen de Schriften deze buitengewone effecten teweegbrengen, waardoor we van waar we nu zijn naar een rechtvaardig leven worden geleid met alle 'goede werken' die dat met zich meebrengt? Om ons te helpen deze vraag te beantwoorden, kunnen we vier lessen of principes met betrekking tot onze benadering van de Schriften ontleen aan de raadgevingen van Paulus aan Timoteüs:

1. **De hele Bijbel.** Het eerste en meest fundamentele principe in onze benadering van bijbelteksten is het feit dat hun 'heilige' en geïnspireerde kwaliteit betrekking heeft op de totaliteit van de Schrift. Paulus benadrukt dat de hele Schrift geïnspireerd is.¹⁰⁴ Dit principe houdt in dat we bij onze studies en onze zoektocht naar Gods openbaring rekening moeten houden met de hele Bijbel. Paulus' uitspraak moedigt ons aan om de Schrift te lezen, in het vertrouwen dat deze heilige geschriften ons zullen leiden in onze zoektocht naar goddelijke waarheid en praktisch advies voor ons leven. Geen enkel boek of geen enkele passage van de Bijbel mag voorrang krijgen boven andere boeken of passages. De hele Schrift verdient dezelfde hoge mate van interesse en aandacht. Paulus suggereert hier een benadering die in recenter bijbelonderzoek is gedefinieerd als de 'canonieke benadering'. Een bepaalde tekst moet dus worden geanalyseerd in het licht van andere bijbelpassages die ernaar verwijzen of ernaar zinspelen (ook wel het intertekstuele principe genoemd).

2. **Leer en weet.** Paulus hecht veel waarde aan het leren en kennen.¹⁰⁵ Daarom kan onwetendheid over de Schrift, of een oppervlakkige lezing van de Bijbel, ernstige gevolgen hebben, niet alleen voor ons huidige bestaan, maar ook voor onze eeuwige redding. Binnen dit kader impliceert Paulus' oproep om te leren en te kennen dat we bijzondere aandacht moeten schenken aan de bijbeltekst die het onderwerp van onze studie is. Ellen White zegt hierover: 'Het belang van [het zoeken naar grondige kennis van de Schrift] kan nauwelijks worden overschat. "Door inspiratie van God gegeven," "in staat om ons wijs te maken tot zaligheid," "de man Gods volmaakt makend, volledig toegerust voor alle goede werken," verdient het boek der boeken onze eerbiedige aandacht. We mogen geen genoegen nemen met oppervlakkige kennis, maar moeten ernaar streven de volledige betekenis van de woorden van waarheid te leren kennen en ons te laven aan de geest van de heilige orakels.'¹⁰⁶

3. **Trouw.** Paulus' aansporing aan Timoteüs om voort te gaan in de dingen die hij had geleerd¹⁰⁷ weerspiegelt Jezus' oproep om aan zijn woorden vast te blijven houden.¹⁰⁸ In beide verzen komt hetzelfde Griekse werkwoord *meno*, 'voortgaan', voor. Het is niet voldoende de

¹⁰³ 2 Timoteüs 3:17

¹⁰⁴ 2 Timoteüs 3:16

¹⁰⁵ 2 Timoteüs 3:14-15

¹⁰⁶ *Advent Review and Sabbath Herald*, 9 oktober 1883

¹⁰⁷ 2 Timoteüs 3:14

¹⁰⁸ Johannes 8:31

bijbelse waarheid één keer te leren; we moeten haar herhalen. Er is een Hebreeuws spreekwoord dat zegt: 'Iemand die een les leert en deze niet herhaalt, is als een boer die zaait en niet oogst.' Voor Timoteüs, en voor veel christenen, is deze training geen eenmalige gebeurtenis; het werk begint 'van kindsbeen af'¹⁰⁹ en gaat het hele leven door. Paulus' aansporing om in het Woord te blijven, betekent niet alleen dat we ons intellectueel moeten verdiepen in abstracte waarheden en doctrines. Het is ook geen tijdelijke sentimentele herinnering. Paulus roept Timoteüs op in het Woord te blijven en het te allen tijde in praktijk te brengen. Jakobus denkt in dezelfde richting wanneer hij het verband tussen geloof en werken bespreekt.¹¹⁰

4. De invloed van leraren. We kunnen niet zelf toegang krijgen tot de goddelijke waarheid. Omdat waarheid wordt gegeven door openbaring, zoals de Bijbel leert, is ook het getuigenis nodig van mensen die die openbaring als waar hebben aanvaard. Daarom hebben we leraren nodig. Vanaf het allereerste begin van de geschiedenis van Israël heeft God zijn volk aangespoord hun kinderen te onderwijzen.¹¹¹ Paulus verwijst naar dat principe wanneer hij aan Timoteüs schrijft over degenen van wie hij had geleerd.¹¹² Paulus denkt daarbij met name aan Timoteüs' moeder, Eunike, en zijn grootmoeder, Loïs, maar ook aan zichzelf als een van de 'vele getuigen' van de christelijke gemeenschap.¹¹³ Paulus' oproep betreft dus niet alleen de leerlingen of kinderen die hun ouders en leraren dankbaar moeten zijn, maar ook de ouders en leraren zelf, die de verantwoordelijkheid hebben om door te geven wat zij hebben geleerd.

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Hoe kunnen we de Schrift succesvol toepassen in ons leven? Onderstaande activiteiten zijn bedoeld om ons daarbij te helpen. Vraag een vrijwilliger het gedeelte hieronder met de titel 'Voor reflectie' voor te lezen. Moedig de groep vervolgens aan om gedurende de week een of meer van onderstaande activiteiten in praktijk te brengen en vervolgens op de volgende sabbat in de groep verslag uit te brengen over hun ervaringen. Vraag hen om specifiek te vertellen hoe de activiteit hun begrip van de Schrift heeft versterkt en hoe het hun relatie met de Heer heeft verdiept.

Voor reflectie: Er bestaat een kans op misverstanden over hoe we de Bijbel in ons eigen leven moeten toepassen. Het toepassen van de Bijbel op ons leven betekent niet dat we vrij zijn Gods Woord te manipuleren door het aan te passen aan onze neigingen. Het toepassen van de Bijbel op ons leven betekent juist dat we ons leven moeten aanpassen aan de onderwijzing van de Bijbel.

Activiteit 1: Dagelijkse meditatie: Gebruik ongeveer een week lang elke ochtend een korte tekst (één vers of één bijbelpassage) voor je dagelijkse devotie. Onderzoek wat deze passage betekent in het licht van de context. Wees creatief. Zoek bij elke lezing naar nieuwe inzichten en lessen.

¹⁰⁹ 2 Timoteüs 3:15

¹¹⁰ Jakobus 2:14-26

¹¹¹ Deuteronomium 6:7

¹¹² 2 Timoteüs 3:14

¹¹³ 2 Timoteüs 2:2

Activiteit 2: Leer een vers uit je hoofd: Kies elke maand een bijbelvers uit je devotionele tijd en herhaal die iedere ochtend totdat je hem uit je hoofd kent.

Activiteit 3: Onderwijs: De beste manier om zelf te leren is dat wat je hebt bestudeerd en ontdekt in de Bijbel te delen met je partner of een vriend(in). Zoek iemand met wie je je nieuwe inzichten uit de Bijbel kunt delen en bespreken.

Activiteit 4: Gehoorzaam: Het is niet voldoende een vers uit je hoofd te kennen. Het belangrijkste is het toe te passen in je leven en de adviezen erin na te volgen. Jezus zei: 'Je zult gelukkig zijn als je dit niet alleen begrijpt, maar er ook naar handelt.'¹¹⁴ Vraag de heilige Geest je wijsheid te geven, zodat je weet hoe je de dingen die je leest en onderzoekt in de Bijbel op een praktische manier in je leven kunt toepassen.

¹¹⁴ Johannes 13:17

Werkwijzer kwartaal 2 2026

2 mei

Les 5: Hoe bestudeer ik de Bijbel

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Jesaja 55:11; Psalm 119:105*

Lezen: *Psalm 119*

Middenin zijn gebed vergelijkt de psalmist het Woord van God met een lamp die zijn voeten verlicht.¹¹⁵ De psalm begint met de zegeningen die worden geschonken aan degenen die de volmaakte weg gaan, die ervoor kiezen om de richtlijnen van de Heer te volgen en de wegen te gaan die Hij wijst.¹¹⁶ De psalm eindigt ook met het beeld van een wandelaar, zij het een die verdwaald is, en die God smeekt hem terug te vinden.¹¹⁷

In deze les zullen we proberen met de psalmist mee te wandelen in zijn zoektocht naar een dieper begrip van het Woord van God. Onze reis is een vervolg op onze studie van vorige week, waarin we het belang van het bestuderen van de Schriften bespraken.

Terwijl we verdergaan met onze reis, zullen we nadenken over principes voor een optimale benadering van de Schriften. Het beeld van de lamp die 's nachts een donker pad verlicht, suggereert een langzame, voorzichtige wandeling waarbij we niet veel verder kunnen kijken dan de ene stap die we zetten. Zo'n wandeling kost tijd, want het is een stapsgewijze voortgang. Tegelijkertijd is zo'n wandeling ook een avontuur, met een element van het onbekende: we weten niet precies waar we terechtkomen of naar welke verheven hoogten onze reis ons zal voeren.

Om het meeste uit onze studie te halen, moet elke tekst die we bestuderen openhartig worden gelezen, zonder vooroordelen of vooringenomenheid. We moeten juist met een open geest lezen; en om de metafoor van het wandelen voort te zetten, moeten we in geloof stappen en gaan waar de Geest ons leidt. Een openhartige lezing van de bijbelse tekst zal ons helpen de stem van God te horen en te ontvangen wanneer die tot ons spreekt vanuit zijn Woord. Op deze manier zullen we de Schrift ervaren als betekenisvol, mooi, geïnspireerd, boeiend en moreel opbouwend.

Deel II: Commentaar

Introductie. In het commentaar hieronder worden zes principes gegeven voor het lezen van de Bijbel. De eerste drie behandelen de aandacht van de lezer voor de tekst, terwijl de volgende drie principes de reactie van de lezer op de tekst behandelen.

Sectie 1: Aandacht voor de tekst

¹¹⁵ Psalm 119:105

¹¹⁶ Psalm 119:1-3

¹¹⁷ Psalm 119:176

De tekst als betekenisvol. In Psalm 119 zou je kunnen zeggen dat de psalmist slechts twee keer over Gods Woord mediteert: 'de hele dag' en 'de hele nacht.'¹¹⁸ Dat wil echter zeggen dat de psalmist voortdurend over de Schrift mediteert, omdat die zijn vreugde is.¹¹⁹ Liefde voor Gods Woord is de drijfveer voor de studie van de psalmist.¹²⁰ Gods heilige woorden zijn inderdaad als een liefdesbrief die steeds opnieuw gelezen kan worden en die de psalmist inspireert op zoek te gaan naar de diepste gedachten en bedoelingen ervan.

De psalmist past een methode toe die door recente onderzoekers wordt aangeduid als de close-readingbenadering. Deze methode bestaat uit het zorgvuldig lezen van de tekst, woord voor woord, in de veronderstelling dat elk woord, elk syntactisch kenmerk en elke grammaticale vorm betekenisvol is. Bij deze benadering leest men de tekst meerdere keren. Zo'n lezing is altijd zinvol en plezierig, zoals de psalmist getuigt.¹²¹ Deze benadering zorgt ervoor dat er altijd meer rijkdom te vinden is.

De schoonheid van de tekst. Voordat de bijbeltekst betekenis krijgt, is hij echter al mooi. De muziek en beeldspraak ervan worden vaak gewaardeerd nog voordat de betekenis ervan volledig door het verstand wordt begrepen. Daarom is de eerste oefening voor de lezer om goed aandacht te schenken aan de poëtische uitdrukkingwijze van de tekst. De literaire structuur die de hele passage samenbindt, zal de lezer wegwijs maken in de betekenis ervan, waardoor hij of zij de algemene bedoeling van de bijbelse auteur kan begrijpen. De parallellismen en taalkundige echo's die woorden en zinsdelen met elkaar in verband brengen, zullen de lezer helpen hun respectieve betekenissen beter te begrijpen.

A. Onderdelen van schoonheid. Psalm 119 is een alfabetische psalm (acrostichon). De psalm bestaat uit 22 strofen, één voor elke letter van het Hebreeuwse alfabet. Elk van de 22 strofen bestaat uit acht verzen, wat neerkomt op een totaal van 176 verzen. Het doel van dit literaire middel is ons te onderrichten in de volmaaktheid van het Woord van God, waarnaar overal in de psalm wordt verwezen.

In de strofe van de letter *NUN*¹²² verwijst elk vers naar de wet van God met een andere term: 'Uw woord',¹²³ 'uw voorschriften',¹²⁴ 'uw wet',¹²⁵ 'uw regels',¹²⁶ 'uw richtlijnen',¹²⁷ en 'uw wetten'.¹²⁸ Dit literaire kenmerk wijst op alle verschillende aspecten van de wet van God en suggereert daarmee de volmaaktheid ervan.

De tekst als Schrift. We zullen ons hier alleen richten op de literaire context van strofe *NUN*. De strofe *NUN* wordt voorafgegaan door strofe *MEM*¹²⁹ en gevolgd door strofe *SAMEK*.¹³⁰ Het belangrijkste motief van strofe *MEM* is de liefde voor de wet, de juiste weg die God heeft

¹¹⁸ Psalm 119:15, 48, 97, 148

¹¹⁹ Psalm 119:44, 47

¹²⁰ Psalm 119: 97, 113, 127

¹²¹ Psalm 119:14, 111

¹²² Psalm 119:105-112

¹²³ Psalm 119:105

¹²⁴ Psalm 119:108

¹²⁵ Psalm 119:109

¹²⁶ Psalm 119:110

¹²⁷ Psalm 119:111

¹²⁸ Psalm 119:112

¹²⁹ Psalm 119:97-104

¹³⁰ Psalm 119:113-120

onderwezen,¹³¹ in tegenstelling tot de haat tegen de valse weg.¹³² Dezelfde gedachtegang komt terug in strofe *SAMEK*, die aansluit bij dezelfde motieven die we in de *MEM*-strofe zagen.¹³³ Strofe *NUN* moet daarom in het licht van deze context worden geanalyseerd.

De contextuele beschouwing van strofe *NUN* omvat ook het bredere kader van de Schrift (intertekstuele verbanden), evenals de directe en nauwe context van Psalm 119 (intratekstuele verbanden), voor zover er verwijzingen kunnen worden vastgesteld. Het is deze benadering van de bijbeltekst die Ellen White aanbeveelt wanneer ze zegt: 'De Bijbel is zijn eigen uitlegger. De Schrift moet met de Schrift worden vergeleken. De student moet leren het woord als een geheel te zien en de relatie tussen de verschillende delen ervan te begrijpen.'¹³⁴ 'De Schrift interpreteert de Schrift, waarbij de ene passage de sleutel is tot andere passages.'¹³⁵

Sectie 2: De reactie van de lezer

De geïnspireerde tekst. De bijbeltekst verschilt van elk ander literair werk. Dat komt omdat de heilige Schrift 'door God ingegeven' en dus geïnspireerd is. Het is daarom van groot belang dat we bij onze studie een spirituele benadering hanteren.¹³⁶ Als studenten van de Schrift moeten we de bijbelse tekst benaderen met gebed en voortdurende zelfcontrole om er zeker van te zijn dat we objectief van bovenaf worden geleid en niet subjectief worden beïnvloed door onze persoonlijke agenda's en vooroordelen.

Omdat we geen profeten zijn, moeten we niet verwachten dat de betekenis van de tekst aan ons zal worden geopenbaard door middel van een droom of een visioen. Aan de andere kant wordt ons aangeraden te bidden om inzicht van de God die deze geschriften heeft geïnspireerd. God zal dan zijn Geest sturen om ons te leiden in onze studie van de tekst, terwijl we ijverig en oprecht naar de betekenis ervan zoeken. Vaak komt het goddelijke antwoord op ons verzoek om begrip onverwacht, op een manier die we niet hadden verwacht of misschien zelfs niet hadden gewild.¹³⁷

Een andere belangrijke manier om samen te werken met Gods Geest in onze zoektocht naar begrip van de bijbelse tekst is door overleg te plegen met onze geloofsgenoten. Zo'n 'gezamenlijke' lezing zal onze nederigheid op de proef stellen; door het uitwisselen van ideeën kan de Geest van God waaien 'waarheen hij wil,'¹³⁸ waardoor ons perspectief wordt verbreed en verdiept.

De inspirerende tekst. Pas de bijbeltekst toe op je huidige leven terwijl je deze leest en bestudeert. Lees de bijbeltekst alsof deze persoonlijk en rechtstreeks tot jou spreekt (wat ook zo is).

Bedenk bovendien hoe het Woord van God de verschillende wegen in je leven kan verlichten: je werk, je problemen en je relaties met familie, vrienden en collega's. Zet je in om Gods

¹³¹ Psalm 119:102

¹³² Psalm 119:101, 104

¹³³ Psalm 119:113, 119

¹³⁴ *Counsels to Parents, Teachers and Students*, blz. 462

¹³⁵ *Evangelism*, blz. 581

¹³⁶ 1 Korintiërs 2:13-14

¹³⁷ Zie het antwoord van de profeet Jeremia aan de valse profeet Chananja, in Jeremia 28

¹³⁸ Johannes 3:8

geboden te onderhouden.¹³⁹ Bid dat God je zal helpen zijn leer te ontvangen en te begrijpen.¹⁴⁰ Blijf trouw aan Gods wetten.¹⁴¹ Geniet van Gods geboden terwijl je ze naleeft. Houd niet alleen aan de geboden, maar zorg ervoor dat je gehoorzaamheid uit je hart komt.¹⁴² Breng je hele leven in contact met de eeuwigheid terwijl je elk gebod naleeft en gehoorzaamt.¹⁴³

De moreel opbouwende tekst. De geïnspireerde woorden van God bevatten potentieel 'explosief' materiaal. Dat wil zeggen dat de Schrift leringen bevat die weerstand of bepaalde negatieve reacties in het menselijk hart kunnen oproepen of uitlokken, omdat ze ons oproepen onze afgoden of lang gekoesterde dwalingen op te offeren. Daarom moeten we deze waarheden met zorg, wijsheid en liefde behandelen in onze omgang met anderen.

Helaas wordt het bijbelse Woord vaak door mensen gebruikt om te mishandelen en te slaan in plaats van om te verlossen en op te beuren. De lijst van dit misbruik is lang en pijnlijk. Er zijn veel misdaden gepleegd in naam van de Bijbel, en dat is tragisch. De profetie wijst erop dat er nog meer zal komen.¹⁴⁴ In plaats van een woord van troost en het goede nieuws van verlossing te zijn, werd en wordt de Bijbel dus gebruikt als voorwendsel om mensen te veroordelen, klein te maken en kwaad te doen.

Daarom zijn nederigheid en een open geest noodzakelijk wanneer we de Schrift lezen, opdat we de goddelijke woorden van leven niet veranderen in woorden van dood. Ethisch bewustzijn moet ook aanwezig zijn, zoals wanneer we de *NUN*-strofe van Psalm 119 lezen. Gods Woord van licht moet onze woorden en daden jegens anderen beteugelen en vormgeven. Het woord 'rechtvaardig' (*tsedeq*) is een technische term die de notie van ethisch gedrag in zich draagt. Als zodanig kan Psalm 119 in zijn geheel worden opgevat als een oproep tot morele gevoeligheid en verantwoordelijkheid, niet alleen in het leven, maar ook bij het lezen van de heilige Schrift.

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: De onderstaande activiteiten zijn ontworpen om bijbelstudievaardigheden te ontwikkelen en de vreugde van het bijbellesen te stimuleren. Activiteiten 3-5 kunnen buiten de groep uitgevoerd worden. Wijs één of meer activiteiten toe aan groepsleden om komende week uit te voeren en vraag hen volgende week terug te komen om de resultaten van hun onderzoek te delen.

Activiteit 1 (in de groep): Selecteer een strofe uit Psalm 119:

1. Pas de zes principes van 'hoe bestudeer ik de Bijbel' toe op de strofe van je keuze in Psalm 119 (sla hierbij strofe *NUN* over, want die hebben we immers al besproken).

¹³⁹ Psalm 119:106

¹⁴⁰ Psalm 119:108

¹⁴¹ Psalm 119:109-110

¹⁴² Psalm 119:111

¹⁴³ Psalm 119:112

¹⁴⁴ Zie Openbaring 13-14

2. Verdeel de groep in kleinere groepen. Vraag elke groep een strofe naar keuze te nemen en de zes principes voor bijbelstudie erop toe te passen.
3. Vraag na tien minuten elke groep iets te delen en te bespreken naar aanleiding van hun bevindingen.

Activiteit 2 (in de groep): De uitdaging van bijbelstudie:

1. Bespreek het belang, de relevantie en de moeilijkheden van bijbelstudie met de groep.
2. Waarom zouden we de Bijbel moeten bestuderen? Is het echt nodig? Bespreek.
3. Geef aandacht aan de argumenten die tegen het bestuderen van de Bijbel spreken.
4. Zoek bijbelteksten die het bestuderen van de Schrift aanmoedigen.
5. Zoek in het Oude Testament, vooral in de wijsheidsteksten, en het Nieuwe Testament, volgens de methode van Jezus, materiaal en richtlijnen voor het bestuderen van de Bijbel.

Activiteit 3: Toepassing:

1. Vraag je groep hoe ze de principes van bijbelstudie uit deze les zouden toepassen en aanpassen voor een gehoor buiten de sabbatschool.
2. Hoe zou je een bijbelstudie presenteren aan intellectuelen, zoals academici, aan atheïsten, seculiere mensen, moslims, Joden, arme of rijke mensen?

Activiteit 4: Verhalen:

1. Moedig je groep aan verhalen buiten de Bijbel te vinden die licht werpen op de lessen van de tekst die je hebt uitgekozen om te bestuderen. Denk hierbij aan biografieën, humoristische anekdotes, persoonlijke ervaringen en dergelijke.

Activiteit 5 (voor gespreksleiders): Technisch gereedschap:

1. Onderzoek extra mogelijkheden en leerhulpen voor bijbelstudie.
2. Presenteer een lijst met bronnen voor bijbelstudie aan je groep. Denk hierbij onder andere aan tekstboeken en beeldmateriaal.

Werkwijzer kwartaal 2 2026

9 mei

Les 6: Gebedshelden

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Psalm* 116:1-2.

Lezen: *Daniël* 2:20-23; *Daniël* 6:10-11

We bidden omdat we weten dat God onze stem hoort, en omdat we ook weten dat Hij onze gebeden zal verhoren.¹⁴⁵ Onze gebeden zijn daarom in wezen een reactie op God, die het initiatief heeft genomen om ons terug te brengen naar zichzelf. Hoe veelzeggend is het dan dat aanbidding in het boek Psalmen, dat de gebeden van het oude Israël bevat, wordt beschreven als een reactie op God de Schepper, die de gever van het leven is.¹⁴⁶ Door gebed ontwikkelt ons geestelijk leven zich. Ellen White zegt hierover: ‘Gebed is de adem van de ziel.’¹⁴⁷

Om de betekenis en functie van gebed beter te begrijpen, hebben we twee voorbeelden van gebed gekozen uit het boek Daniël, een boek waarin gebed een belangrijke rol speelt. De twee voorbeelden van gebed, die bijzonder representatief zijn voor Daniëls persoonlijkheid, zijn te vinden in de hoofdstukken 2 en 6.

In hoofdstuk 2 smeken Daniël en zijn drie vrienden de Heer om de betekenis te onthullen van de profetische droom van de koning, die betrekking heeft op de toekomstige bestemming van de wereld.¹⁴⁸ Daniëls daaropvolgende dankgebed aan God voor zijn genadige antwoord is in poëzie weergegeven.

In hoofdstuk 6 onderwerpt Daniël, die als hoogste gouverneur in het koninkrijk Perzië dient, zich aan God en dankt Hem, ook al brengt dit zijn eigen leven in gevaar.¹⁴⁹ Dit specifieke gebed staat niet in het boek Daniël, maar het hoofdstuk plaatst dit gebed in de context van Daniëls worstelingen aan het koninklijk hof.

Deel II: Commentaar

Het apocalyptische gebed (*Daniël* 2:20-23). Deze nederige lofprijzing is het eerste gebed in het boek. Het gebed wordt ingegeven door een externe gebeurtenis. De Babylonische koning had dromen die hem uit zijn slaap hielden. Erger nog, hij kan zich de inhoud van de dromen niet herinneren. Geen van zijn magiërs is in staat aan het verzoek van de koning te voldoen om zijn droom te onthullen en dus te interpreteren. Nebukadnessar beseft op dat moment dat de Chaldeeën een stel bedrieglijke charlatans zijn. De koning is woedend en besluit daarom

¹⁴⁵ *Psalm* 116:1-2

¹⁴⁶ *Psalm* 95:1-6; 100:1-3

¹⁴⁷ *Prayer*, blz. 12

¹⁴⁸ *Daniël* 2:20-23

¹⁴⁹ *Daniël* 6:10-11

alle wijzen in Babylon te doden,¹⁵⁰ inclusief Daniël en zijn drie vrienden, die met gebed op de dreiging reageren. Hoewel hun smeekbeden niet zijn opgetekend, vertelt de bijbeltekst ons dat Daniël de hulp van zijn drie vrienden inroept om God te smeken 'zich barmhartig te tonen en het mysterie te onthullen.'¹⁵¹ Als antwoord op hun gebed openbaart God de droom en de uitleg ervan aan Daniël in een nachtelijk visioen.¹⁵² Daarna prijst Daniël de God van de hemel in een prachtig dankgebed. Deze smeekbeden en dankgebeden hebben een aantal kenmerkende eigenschappen, waaronder:

A. Uniciteit. Het gebed van Daniël en zijn vrienden is een specifiek gebed, een uniek gebed, als reactie op een onverwachte gebeurtenis die hen met een zekere dood bedreigt. Dit eerste voorbeeld van gebed in het boek Daniël betreft een 'geheim' dat niemand kan onthullen, een geheim waarvan de onthulling het leven van Daniël en zijn vrienden zal redden.¹⁵³ Daniël en zijn vrienden bidden dus niet simpelweg omdat het hun gewoonte is om te bidden of omdat bidden een natuurlijk onderdeel is van hun cultuur. En omdat hun gebed uniek is voor hun specifieke situatie en ervaring, is het een oprecht, indringend gebed.

B. Ontmoeting. Het gebed van Daniël en zijn vrienden is geen mystieke ervaring, geen moment van spirituele meditatie in de hoop ontspanning en vrede te vinden. Daniël verlangt ernaar iemand te ontmoeten die hij niet kan beheersen of voorzien, iemand buiten zichzelf, 'de God van de hemel.'¹⁵⁴ Deze God is juist de ware God, omdat Hij zichzelf verbergt. Jesaja erkent: 'Voorwaar, U bent een God die zich verborgen houdt.'¹⁵⁵ Omdat God zijn aangezicht verbergt (in tegenstelling tot de afgoden), gaat Daniël er niet vanuit dat zijn verzoek automatisch zal worden verhoord. Daarom benaderen Daniël en zijn vrienden God nederig en vragen zij Hem om genade. Hun verzoek is een smeekbede, net zoals het gebed van de volhardende weduwe in Jezus' gelijkenis ook een smeekbede is.¹⁵⁶ Haar volharding, evenals die van Daniël en zijn vrienden, doet denken aan het gebed van Jakob, waarin hij met God worstelde: 'Ik laat U niet gaan, tenzij U mij zegent.'¹⁵⁷

C. Op en neer beweging. Hoewel het gebed van de mens de ziel naar God doet opstijgen, impliceert het proces van Gods antwoord dat God zich naar ons toe beweegt. Hierin ligt het belangrijkste verschil tussen het gebed van Daniël en zijn vrienden en het gebed van de Chaldeeën, wier religie de beoefening van magie omvat. Voor de Chaldeeën vindt het hele proces van het uitvoeren van het bevel van de koning plaats beneden, in het rijk van hun bestaan op deze aarde. Het proces van het uitvoeren van het bevel van de koning was dus gericht op hun technische vaardigheden en magische formules. Voor hen was toegang tot het goddelijke rijk onmogelijk, omdat de goden 'niet onder de stervelingen' verkeren.¹⁵⁸

Voor Daniël daarentegen daalt de God van de hemel neer en onthult Hij de 'mysterieën' van de droom.¹⁵⁹ Als God onze gebeden verhoort, is dat niet vanwege onze verdiensten of vanwege

¹⁵⁰ Daniël 2:14

¹⁵¹ Daniël 2:18

¹⁵² Daniël 2:19

¹⁵³ Daniël 2:18

¹⁵⁴ Daniël 2:18

¹⁵⁵ Jesaja 45:15

¹⁵⁶ Lucas 18:1-8

¹⁵⁷ Genesis 32:26

¹⁵⁸ Daniël 2:11

¹⁵⁹ Daniël 2:28

de kwaliteit van ons gebed. Gods antwoord hangt niet van ons af, maar van Hem en zijn verdiensten. Dit idee van totale afhankelijkheid van de verdiensten van God is de betekenis van het Levitische offer, dat verwijst naar het offer van Christus. Om deze reden raadde Jezus, de vervulling van het Levitische offer, ons aan om in zijn naam tot de Vader te bidden.¹⁶⁰

D. Dankbaarheid. Omdat God op Daniëls smeekbede reageerde, is Hem danken een belangrijk onderdeel van Daniëls gebed.¹⁶¹ Daniël prijst God, omdat Hij hem 'wijsheid en kracht' heeft gegeven, die Hem toebehoren.¹⁶² Zo erkent Daniël zijn afhankelijkheid van God. Nog belangrijker is dat Daniël de barmhartige genade van God erkent. Wat we van God ontvangen, is iets dat God ons gratis geeft, een genade die niets te maken heeft met onze eigen wijsheid.¹⁶³

E. Profetie. Hoewel Gods antwoord op Daniëls gebed zijn leven en dat van de andere wijzen redt, is het belangrijkste de toekomstige redding van de wereld en de redding van de koning. Daniël prijst God voor meer dan alleen het behoud van zijn eigen leven. Wat nog belangrijker is, Daniël dankt God voor zijn aanwezigheid in de geschiedenis en zijn controle over de wereldgebeurtenissen. Daniël dankt God ook voor zijn macht om tijden te veranderen, koningen te verwijderen en zijn eeuwige koninkrijk te vestigen.¹⁶⁴ Het gebed van Christus in de Bergrede is gericht op dezelfde hoop: 'Laat uw koninkrijk komen.'¹⁶⁵

Het gebed van wijsheid (Daniël 6:10-11). Daniëls gebed in hoofdstuk 6 is niet afhankelijk van de impact van gebeurtenissen, maar vindt plaats ondanks die gebeurtenissen. Hoewel hij op de hoogte was van het decreet dat niemand toestond een verzoek te richten tot een andere god of mens dan de koning, bleef Daniël bidden.¹⁶⁶ Zo'n gebed hoort bij het dagelijkse leven. Dit gebed vertoont een aantal opvallende kenmerken, waaronder:

Privé. Daniël ging naar zijn bovenkamer om te bidden. Jezus adviseerde: 'Maar als jullie bidden, trek je dan terug in je huis, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is.'¹⁶⁷ Daniëls gebed is zowel privé als persoonlijk, een gebed "in het verborgene" dat niemand behalve God zelf hoort. Als we bidden met het idee dat we 'gehoord worden,' denkend aan wat anderen van onze woorden en onze reputatie zullen denken, wordt bidden een oefening in public relations of een parade van woorden en trots. Erger nog, het wordt een gelegenheid om op te scheppen in plaats van een plek om de Heer te ontmoeten. Een opschepperig gebed wordt misschien gewaardeerd door anderen, maar het bereikt God niet.

Toevlucht. Daniël bidt in een kamer die hij speciaal voor dit spirituele moment heeft gereserveerd. De bovenkamer bevond zich op het dak, ver weg van alle drukte en lawaai. Bidden wordt dus geassocieerd met een plek die losstaat van de alledaagse beslommingen, een plek waar de zorgen en afleidingen van het bestaan achtergelaten worden. Zo'n plek is een toevluchtsoord waar onze aandacht niet afgeleid kan worden, een rustige plek ver weg van de chaos van de wereld.

¹⁶⁰ Johannes 16:23

¹⁶¹ Daniël 2:20-23

¹⁶² Daniël 2:20

¹⁶³ Daniël 2:30

¹⁶⁴ Daniël 2:44

¹⁶⁵ Matteüs 6:10

¹⁶⁶ Daniël 6:10

¹⁶⁷ Matteüs 6:6

Regelmaat. Daniël behield de gewoonte om driemaal per dag te bidden, waardoor hij het ritme van de dag markeerde: 's ochtends wanneer hij wakker werd en zich voorbereidde op het werk van die dag; halverwege de dag, tijdens zijn werk; en aan het einde van de dag, nadat hij zijn werk had voltooid en voordat hij zich klaarmaakte om te gaan slapen. Zo behield Daniël zijn gebedsleven door discipline en gewoonte. Dit voorbeeld leert ons de waarde van het integreren van gebed in het ritme van het leven zelf. Bidden mag niet afhankelijk zijn van onze stemming of onze emoties. Bidden moet deel uitmaken van ons dagelijks regime, net als onze maaltijden, ons werk of andere vaste routines en afspraken.

Nederigheid. Hoewel de Bijbel verschillende fysieke houdingen bij het bidden beschrijft (staand met uitgestrekte handen, met gebogen hoofd, enzovoort), is knielen de meest gangbare houding, omdat dit nederigheid uitdrukt. Door voor de Heer te buigen erkennen we onze eindigheid en onwaardigheid, maar ook onze eerbied en onze toewijding om God te dienen.

Hoop. Daniëls routine om driemaal daags te bidden viel samen met het schema van de offers in de tempel van Jeruzalem.¹⁶⁸ In Babylon keerde Daniël zich naar het westen, dat wil zeggen in de richting van de tempel in Jeruzalem. Tijdens zijn inaugurele gebed voor de tempel in Jeruzalem zinspeelde Salomo op de cruciale noodzaak van gebed tijdens de ballingschap, toen de Israëlieten geen toegang hadden tot de tempel in Jeruzalem.¹⁶⁹ De associatie van het ballingschapgebed met de tempel van Jeruzalem was ook een gebaar van hoop dat uitdrukking gaf aan het verlangen van de ballingen om terug te keren naar het Jeruzalem op aarde en om in het nieuwe Jeruzalem in de hemel te wonen.

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Deel onderstaande persoonlijke activiteiten met je groep om hen te helpen hun gebedsleven te verrijken. Moedig de leden aan deze houdingen en gewoonten de komende week in hun gebedsleven op te nemen. Vraag hen om volgende sabbat te komen vertellen hoe deze activiteiten hun geloof hebben versterkt en hen dichter bij Jezus hebben gebracht.

Activiteit 1: Een uniek gebed: Gewoontegebeden, zoals dankzegging bij de maaltijd, kunnen zo mechanisch worden dat we af en toe vergeten of we al gebeden hebben.

1. Daag jezelf uit een uniek gebed uit te spreken tijdens de maaltijd, waarbij je de zegen van God afsmeekt.
2. Lees ter afwisseling een gebed uit de Psalmen in plaats van je gebruikelijke gebed bij de maaltijd.

Activiteit 2: Een gebed van dankbaarheid:

1. Vermijd algemeenheden in je gebeden wanneer je God dankt. Verwijs specifiek naar de reden voor je dankbaarheid.
2. Dank God iedere ochtend als je wakker wordt dat je leeft, omdat God je heeft opgewekt uit je geestelijke dood.

¹⁶⁸ 1 Kronieken 23:30-31

¹⁶⁹ 1 Koningen 8:47-49

3. Dank God iedere avond voordat je naar bed gaat voor de goede dingen die je die dag hebt ontvangen en ervaren.

Activiteit 3: Een gebed van hoop:

1. Denk na over de begroeting uit de vroegchristelijke kerk '*Mara'na'tha*' (Heer, kom).¹⁷⁰
2. Maak er een gewoonte van aan de terugkeer van Jezus te denken wanneer je bidt. Vraag de Heer te komen.

Activiteit 4: Een veilige en rustige plaats:

1. Richt een kamer of ruimte in in je huis waar je kunt bidden.
2. Richt het zo in dat de ruimte rust en meditatie bevordert.

Activiteit 5: Een nederige tijd (lees *Klaagliederen 3:29*):

1. Maak er een gewoonte van te knielen tijdens je gebed.
2. Denk aan je geestelijke dorheid zonder God. Vraag Hem je met zijn Geest te vullen en je nieuw leven te schenken.

¹⁷⁰ 1 Korintiërs 16:22

Werkwijzer kwartaal 2 2026

16 mei

Les 7: Praktisch bidden

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Psalm 62:8*

Lezen: *1 Koningen 18; 1 Samuel 1:10-17; Matteüs 6:5-15; Daniël 9:3-19*

Gebed is een universele menselijke behoefte. Maar onze roep naar God lijkt vaak in het niets te verdwijnen, onbeantwoord. Het boek Psalmen is een krachtige verzameling gebeden die gebaseerd zijn op de menselijke hoop en het verlangen naar goddelijke antwoorden. Het gebed van Psalm 62 begint bijvoorbeeld met menselijke stilte, die wacht op Gods antwoord,¹⁷¹ en gaat dan verder met een oproep aan alle mensen om nog steeds op God te vertrouwen en 'te allen tijde' je hart bij Hem uit te storten.¹⁷² Ten slotte eindigt de psalm met de verzekering dat God zal antwoorden.¹⁷³

Vorige week hebben we de theologie van het gebed bestudeerd en nagedacht over de spirituele betekenis ervan. Deze week zullen we nadenken over de daadwerkelijke ervaring van het gebed, zoals dat werd beoefend in het leven van diverse bijbelse personages wier roep tot God werd gehoord en beantwoord.

Deel II: Commentaar

Introductie. Er zijn drie bijbelse figuren gekozen om ons te inspireren tot gebed. De eerste figuur is Hanna,¹⁷⁴ van wie de gebeden beginnen met wanhoop en eindigen met blijdschap.¹⁷⁵ De tweede is Elia, wiens dramatische gebed van proclamatie en stilte een krachtig getuigenis is voor degenen die getuige zijn van de strijd tussen God en Baäl op de berg Karmel.¹⁷⁶ De derde is Daniël, die de Heer smeekt met een gebed van smeekbede en hoop.¹⁷⁷ 1

Gebeden van verbittering en blijdschap: Hanna (1 Samuel 1:6-2:11). Het verhaal van Hanna begint met het verslag van een vrome man met een indrukwekkende stamboom.¹⁷⁸ De tekst verwijst ook naar de twee zoons van de priester Eli, die in de tabernakel te Silo verblijven.¹⁷⁹ Eli zelf zit op een stoel bij de ingang van de tabernakel.¹⁸⁰ Maar de onverwachte heldin van het verhaal is Hanna, die onvruchtbaar is en geen kinderen kan krijgen. De eerste

¹⁷¹ Psalm 62:2, 6

¹⁷² Psalm 62:9

¹⁷³ Psalm 62:12

¹⁷⁴ 1 Samuel 1:6-17

¹⁷⁵ 1 Samuel 2:1-11

¹⁷⁶ 1 Koningen 18-19:18

¹⁷⁷ Daniël 9:3-19

¹⁷⁸ 1 Samuel 1:1-3

¹⁷⁹ 1 Samuel 1:3

¹⁸⁰ 1 Samuel 1:9

keer bidt ze 'diep bedroefd' en 'in tranen.'¹⁸¹ In haar angst smeekt ze de Heer om een antwoord. De tweede keer dat ze bidt, is Hanna's gebed een uitbarsting van vreugde als reactie op Gods genadige antwoord. De bijbeltekst staat bol van het thema gebed: het woord 'gebed' en andere gebedsgerelateerde termen, zoals 'smeekbede' en 'gevraagd', komen zeven keer voor in de passage.¹⁸²

Het verbitterde gebed. Hanna's eerste gebed komt voort uit wanhoop. Ze voelt zich ellendig, eet niet en huilt van verdriet. Hanna's verlangen naar een kind wordt niet vervuld, want de Heer heeft haar baarmoeder gesloten. Door haar onvruchtbaarheid wordt ze in haar huishouden belachelijk gemaakt; elk jaar als ze naar het huis van de Heer gaat, wordt Hanna geprovoceerd door haar rivale.¹⁸³ Tot overmaat van ramp veracht de priester Eli haar gebed. Hij denkt dat ze dronken is omdat alleen haar lippen bewegen als ze bidt, maar haar stem niet hoorbaar is.¹⁸⁴ Toch verandert Hanna's bitterheid plotseling in hoop. Als gevolg daarvan eet ze en is ze niet langer verdrietig.¹⁸⁵

Het verhaal van Hanna's wonderbaarlijke conceptie en de daaropvolgende geboorte van Samuel wordt verteld in bewoordingen die doen denken aan de aardsmoeders Sara, Rebekka en Rachel: 'De Heer dacht aan haar;' 'Hanna werd zwanger.'¹⁸⁶

Het vreugdevolle gebed. Hanna's verhaal culmineert in een nieuw en vreugdevol gebed. Deze keer is Hanna niet langer ellendig en alleen. Ze aanbidt nu in het huis van de Heer met haar man en haar kind, dat ze aan de priester Eli voorstelt als de vervulling van haar eerdere gebed. Hanna's tweede gebed van vreugde staat in contrast met haar eerste gebed van angst. Terwijl ze in het vorige gebed ellendig was en klaagde, verheugt Hanna zich in haar nieuwe gebed en verheerlijkt ze de Heer. Dit gebed, dat zowel profetisch als messiaans is, weerspiegelt Maria's gebed van de aankondiging van haar zwangerschap.¹⁸⁷

Gebeden van verkondiging en stilte: Elia (1 Koningen 18-19:18). Israël heeft al meer dan drie jaar geen regen gehad. De profeet Elia daagt koning Achab vervolgens uit voor een wedstrijd.¹⁸⁸ De confrontatie tussen Elia en de profeten van Baäl vindt plaats op de berg Karmel. Elia stelt voor dat de priesters van Baäl hun god aanroepen om het offer op het altaar dat zij voor hem hebben gebouwd in brand te steken. Op dezelfde manier zal Elia de Heer vragen hetzelfde te doen met het offer op het altaar dat hij heeft gebouwd.¹⁸⁹

Het gebed van de Baäl-priesters blijft onbeantwoord. De priesters van Baäl bidden. Ze roepen hun god steeds opnieuw aan: 'Baäl, geef ons antwoord.' Maar het antwoord blijft uit. Ze slaan op het altaar, schreeuwen het uit en snijden zichzelf, maar tevergeefs. Er komt geen antwoord.¹⁹⁰

¹⁸¹ 1 Samuel 1:10

¹⁸² 1 Samuel 1:10, 12, 17, 20, 26-27; 2:1

¹⁸³ 1 Samuel 1:7

¹⁸⁴ 1 Samuel 1:13

¹⁸⁵ 1 Samuel 1:18

¹⁸⁶ 1 Samuel 1:19-20; vergelijk met Genesis 21:1 en 30:22

¹⁸⁷ Lucas 1:46-55

¹⁸⁸ 1 Koningen 18:19

¹⁸⁹ 1 Koningen 18:24

¹⁹⁰ 1 Koningen 18:26, 29

Het gebed van Elia verhoord. Vervolgens giet Elia water over en rond zijn offer aan God en bidt hij.¹⁹¹ Als antwoord daalt er vuur uit de hemel neer en verteert het offer, ondanks het feit dat het doordrenkt is met water. Elia hoort geen hoorbare stem als antwoord op zijn gebed. De uitstorting van vuur is de enige aanwijzing dat God zijn gebed heeft verhoord.

Elia vraagt de koning op te staan en te eten en te drinken, omdat er regen op komst is.¹⁹² Elia stuurt zijn dienaar zeven keer om te kijken hoe het staat met de komende regen. Als de regen eindelijk valt, is deze zo hevig dat Elia de koning moet vergezellen om te voorkomen dat de regen hem hindert. Ook hier hoort Elia geen hoorbare stem van God die zijn wil openbaart; de regen is het bewijs dat God zijn gebed heeft verhoord.

Ondanks het wonder van het vuur uit de hemel en de demonstratie van Gods aanwezigheid, weigert Izebel, aan wie Achab verslag deed van Gods wonder op de berg Karmel, nog steeds zijn soevereiniteit te erkennen. Ze achtervolgt Elia, die voor het eerst vreest voor zijn leven. Elia bidt tot God en klaagt bitter dat iedereen de Heer heeft verlaten, behalve hij.¹⁹³ Zijn bitterheid wordt nog versterkt door angst, want Elia vreest voor zijn leven vanwege de doodsb bedreigingen van Izebel.¹⁹⁴

De stille stem. Elia vlucht voor Izebel en verstopt zich in een grot. Op dit moment klinkt voor het eerst in het verhaal de stem van God. Maar de goddelijke stem klinkt ironisch: ‘Elia, wat doe je hier?’¹⁹⁵ Om zijn moedeloosheid te rechtvaardigen, beweert Elia dat hij de enige trouwe dienaar van de Heer in Israël is die nog over is.¹⁹⁶ God reageert niet op deze bewering. Wanneer Hij uiteindelijk wel op Elia reageert, klinkt zijn stem niet in de luide en krachtige wind, noch in de aardbeving of het vuur. Onverwacht hoort Elia alleen ‘het gefluister van een zachte bries.’¹⁹⁷ De Hebreeuwse uitdrukking *qol demamah daqah* betekent letterlijk: ‘de stem van een dunne stilte.’ Pas dan begrijpt Elia dat hij in Gods aanwezigheid is.¹⁹⁸ Het sensationele geluid van vuur en regen was wonderen die Gods macht demonstreerde. Maar nog meer dan deze sonore verschijnselen wordt de stem van Gods stilte gehoord als de meest voor de hand liggende manifestatie van zijn aanwezigheid en als een klinkende verkondiging van goddelijke openbaring.

Een eerlijk gebed van overgave en hoop (Daniël 9:3-19). Daniëls gebed is niet zomaar een literaire oefening of theologische verhandeling; het is de uitdrukking van een nauwe band met God, die zowel ver als nabij is. Gods nabijheid wordt geïmpliceerd door Daniëls aanspreking van God als zijn persoonlijke God. De titel ‘*adonai*’, ‘mijn Heer’, die Gods nabijheid uitdrukt, is de meest voorkomende goddelijke titel in het gebed.¹⁹⁹ Gods afstand wordt gesymboliseerd door zijn andere naam, *ha'elohim*, ‘de God.’ Toch kwalificeert Daniël, die God presenteert als de ‘grote en geduchte God,’²⁰⁰ Hem ook als zijn persoonlijke God, of ‘mijn God.’ Het contrast

¹⁹¹ 1 Koningen 18:33-35

¹⁹² 1 Koningen 18:41

¹⁹³ 1 Koningen 19:10; vergelijk met 18:22

¹⁹⁴ 1 Koningen 19:3

¹⁹⁵ 1 Koningen 19:9

¹⁹⁶ 1 Koningen 19:10

¹⁹⁷ 1 Koningen 19:11-12

¹⁹⁸ 1 Koningen 19:13

¹⁹⁹ Daniël 9:4, 7, 9, 15-17, 19 [3x]

²⁰⁰ Daniël 9:4

tussen de trouwe God en het zondige en ontrouwe volk²⁰¹ benadrukt de afstand tussen hen, door de ernst van de zonde van het volk en hun behoefte om dichterbij de Heer te komen.

Het gebed eindigt met een laatste smeekbede: 'Adonai', 'O Heer', die driemaal wordt herhaald. Elke herhaling wordt gevolgd door een werkwoord om Gods aandacht te trekken: 'Heer, luister naar ons! Heer, vergeef ons! Heer, sla acht op ons gebed!'²⁰²

Daniëls gebed betreft de redding van Gods volk. Hij verlangt met een onverdeelde intensiteit naar een goddelijk antwoord: 'Handel! Stel het niet uit!' Dit vurige gebed, waarop de profetie van de zeventig weken het antwoord is,²⁰³ leidt tot de eerste komst van Christus. Dezelfde vurige hunkering klinkt door in de vraag van de engel: 'Hoe lang zal het duren?'²⁰⁴ Deze vraag zal worden beantwoord in het visioen van de 2300 avonden en ochtenden, die leiden tot de eschatologische oordeelsdag vóór Jezus' wederkomst.²⁰⁵

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Voor dit praktische gedeelte zal de groep zich richten op het gebedsmodel dat Jezus in Matteüs 6:9-13 voorstelde. Vraag een vrijwilliger om deze passage voor te lezen. Nodig je groep uit om uit het gebed van Jezus praktische raad of principes voor het dagelijks leven te putten, zoals hieronder beschreven. Vraag de groepsleden zich voor te bereiden om volgende sabbat te vertellen hoe het in praktijk brengen van deze principes hun gebedsleven heeft verrijkt.

Principe 1: Onze Vader in de hemel: Realiseer je tijdens je gebed dat God je nabij is, terwijl Hij tegelijk in de hemel verblijft.

Principe 2: Laat uw koninkrijk komen: Denk tijdens je gebed aan het toekomstige rijk van God als plek van vrede, rechtvaardigheid en liefde. Pas die hoop toe op je relatie met mensen als je eet, drinkt, werkt en speelt.

Principe 3: Laat uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel: Pas dit principe van gebed toe op de beslissingen die je neemt. Breng al je wensen voor het altaar van God. Geef deze houding van overgave, die een voorproefje van de hemel is, over op je relatie met andere mensen, met oog voor hun noden en door de ander hoger te achten dan jezelf.

Principe 4: Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben: Neem deel aan een liefdadigheidsproject om anderen van dienst en tot zegen te zijn. Wees niet te gulzig tijdens het eten en dank God voor wat Hij heeft gegeven en dat Hij je helpt niet te veel te eten.

Principe 5: Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven wie ons iets schuldig is: Vraag God iemand te vergeven die je kwaad heeft gedaan, en vraag Hem vervolgens je de genade te geven om hem of haar te vergeven. Ga naar deze persoon toe en nodig hem of haar uit voor een lunch. (Je hoeft de persoon niet per se te vertellen dat je hem of haar hebt vergeven, tenzij de Geest je daar aanleiding toe geeft en je duidelijk daartoe aanzet. Het gaat

²⁰¹ Daniël 9:4-6

²⁰² Daniël 9:19

²⁰³ Daniël 9:24-27

²⁰⁴ Daniël 8:13

²⁰⁵ Daniël 8:14

erom dat je liefdevol en vriendelijk bent en zonder bitterheid in je hart met hem of haar omgaat.)

Principe 6: En breng ons niet in beproeving: Vraag God je te helpen verzoeken te weerstaan. Vraag Hem ook je te sterken, zodat je de deur voor verleidingen kunt sluiten. Vermijd het proeven, aanraken of bekijken van dingen die je van God kunnen scheiden.

Principe 7: Red ons van het kwaad: Bid tot God om bevrijding van een zwakte of voorliefde voor enig kwaad in je leven. Vraag Hem je de overwinning te schenken.

Werkwijzer kwartaal 2 2026

23 mei

Les 8: Geloof hebben

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Hebreeën 11:1*

Lezen: *Hebreeën 11; Genesis 15:6; Openbaring 14:6*

Er bestaat een verhaal over een koning die alles had wat hij nodig had om gelukkig te zijn. Toch was hij allesbehalve gelukkig. Daarom besloot hij de wereld rond te reizen op zoek naar geluk.

Op een dag, terwijl hij somber en moedeloos door het bos wandelde, hoorde hij een man zingen. Het gezang vervulde de koning met vreugde. Hij redeneerde dat als het lied hem vreugde gaf, de zanger ook een vreugdevol persoon moest zijn. Stil liep de koning naar de zingende man toe en verborg zich achter een struik om hem onopgemerkt te observeren. De man leek inderdaad gelukkig. De koning was gefascineerd door het geluk van de man en vroeg zich af wat hem zo gelukkig maakte. Hij besloot de man te benaderen en het te ontdekken.

De koning vroeg: 'Wat heb je?' De man schrok en wist niet hoe hij moest antwoorden. Hij stotterde: 'Wat heb ik?' 'Ja, wat heb je?' herhaalde de koning. 'Wat heb je dat je zo gelukkig maakt?' De man antwoordde: 'De kleding die ik draag is het enige wat ik heb.'

De koning deed een voorstel: 'Geef me je hemd, en in ruil daarvoor zal ik je rijk maken.' De man stemde toe. Hij gaf zijn hemd aan de koning in ruil voor een zak goud en vertrok. De koning trok het hemd aan en liep een paar stappen, waarbij hij zijn nieuwe hemd steeds weer aanraakte. Er was niets veranderd. Hij was nog steeds niet gelukkig.

De moraal van dit verhaal is dat geluk niet gebaseerd is op wat we bezitten of op iets dat intrinsiek in ons zit. Uit het getuigenis van Gods volk, zoals opgetekend in Hebreeën 11 en in de eindtijd,²⁰⁶ kunnen we leren dat geloof ook niet gebaseerd is op iets dat in ons zit.

Deel II: Commentaar

Introductie: Hoe werkt het proces van geloof? Om deze vraag te beantwoorden, zullen we drie fundamentele teksten over geloof raadplegen. De eerste tekst geeft de enige bijbelse definitie van 'geloof',²⁰⁷ een definitie die wordt bevestigd door de aartsvaders en geloofshelden in het Oude Testament.²⁰⁸ De tweede tekst geeft een uitleg van het mechanisme van geloof door het getuigenis van Abraham, die de vader van de gerechtigheid door geloof

²⁰⁶ Openbaring 14:12

²⁰⁷ Hebreeën 11:1

²⁰⁸ Hebreeën 11:4-40

is.²⁰⁹ De derde tekst is het getuigenis van 'geloof' door Gods volk (de 'heiligen') in de eindtijd.²¹⁰

De definitie van geloof (*Hebreeën 11:1*). Hebreeën 11:1 is de enige bijbelse tekst die definieert wat geloof is. Volgens de auteur van Hebreeën bestaat geloof uit twee componenten. De eerste component, 'de zekerheid dat alles waarop we hopen werkelijkheid wordt,' verwijst naar de laatste gebeurtenis in de menselijke geschiedenis, de 'wederkomst', oftewel de komst van Gods koninkrijk aan het einde der tijden, wat ook 'de belofte' is die de 'oudsten' van het Oude Testament 'niet in vervulling hebben zien gaan.'²¹¹

De tweede component van geloof is de overtuiging van 'de waarheid die we niet zien.' Dit aspect verwijst naar de eerste gebeurtenis in de menselijke geschiedenis, de schepping van de wereld. Merk op dat het woord 'zien' (*blepomenon*) in Hebreeën 11:1 verwijst naar het 'zien' (*blepomenon*) in Hebreeën 11:3, dat betrekking heeft op de schepping van de wereld. Met andere woorden, het fundament van het geloof betreft twee gebeurtenissen die volledig onder goddelijke controle staan: Gods schepping van de wereld en de wederkomst. Het geloof roept ons op te geloven in het onzichtbare scheppingsproces en te hopen op de onzichtbare, toekomstige gebeurtenis van Christus' wederkomst. Het fundamentele begrip van het geloof is dus gebaseerd op deze twee gebeurtenissen: de schepping en de hoop op de wederkomst. Het is zeker geen toeval dat dit patroon van gebeurtenissen duidelijk zichtbaar is in de canonieke structuur van de Schrift. De Bijbel begint met de schepping en eindigt met de komst van de Heer.²¹² De oudtestamentische geschriften getuigen van dezelfde canonieke structuur, beginnend met de schepping en eindigend met ofwel de komst van de dag des Heren of de hoop op de terugkeer uit de Babylonische ballingschap tijdens het sabbatjaar.²¹³

Het is de moeite waard op te merken dat dit structurele patroon elders in de Schrift wordt bevestigd, zoals blijkt uit de volgende voorbeelden. (1) Het boek Genesis begint met de schepping en eindigt met het perspectief van het beloofde land en uiteindelijk de hoop op de opstanding, zoals blijkt uit Jozefs verzoek om zijn beenderen uit Egypte te laten meenemen ten tijde van Israëls bevrijding.²¹⁴ (2) Evenzo begint de Pentateuch met de schepping en eindigt met hetzelfde perspectief van het beloofde land en de hoop op de opstanding.²¹⁵ (3) Het boek Jesaja begint met Gods oproep aan de hemel en de aarde om getuige te zijn van zijn ongenoegen over zijn volk en eindigt met de schepping van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde en met het vooruitzicht dat de verlost mensheid de Heer eeuwig zal aanbidden van sabbat tot sabbat.²¹⁶ (4) Het boek Prediker begint met de schepping en eindigt met het eschatologisch oordeel.²¹⁷ (5) Het boek Daniël begint met de voedselproef, die verwijst naar de voedingsvoorschriften die bij de schepping zijn gegeven en eindigt met de wederkomst, de

²⁰⁹ Genesis 15:6

²¹⁰ Openbaring 14:12

²¹¹ Hebreeën 11:39

²¹² Genesis 1:1-2:1; Openbaring 22:20

²¹³ Maleachi 3:23 (4:5 in oudere vertalingen); 2 Kronieken 36:21-23

²¹⁴ Genesis 50:24-26

²¹⁵ Deuteronomium 34:4-6

²¹⁶ Jesaja 66:22-23

²¹⁷ Prediker 1:1-11; 12:14

dag van de opstanding ‘aan het einde van de dagen.’²¹⁸ (6) Het evangelie van Johannes begint met de schepping en eindigt met de belofte van de wederkomst.²¹⁹

Het geloof van Abram. Een messiaanse visie op God inspireert Abram met geloof in zijn toekomst. Nadat hij de sterren aan de hemel had gezien als een illustratie van de goddelijke belofte, geloofde Abram. Het Hebreeuwse werkwoord *he’emin*, ‘geloofde’, beschrijft meer dan een sentimenteel of intellectueel proces, zoals uitgedrukt in ons Nederlandse werkwoord ‘gelooven’. Ook betekent ‘geloofde’ meer dan een simpele instemming met een geloofsbelijdenis of religieuze ‘overtuiging’. In het Hebreeuws is ‘gelooven’ historisch en relationeel, zoals geïmpliceerd door de stam *’aman*, ‘vast’ of ‘betrouwbaar’, vooral met het gebruik van het voorzetsel ‘zijn’ (‘in’, ‘op’) met het object. Vertrouwend op God ‘geloofde’ Abram dat hij nakomelingen zou krijgen. Dit soort geloof – dit vertrouwen – ‘rekende’ God ‘tot’ gerechtigheid. God is het onderwerp van het werkwoord ‘rekende’ als het meest directe antecedent. Deze lezing wordt bevestigd door het gebruik van de goddelijke passieve vorm (*niphal*) van hetzelfde werkwoord *yekhasheb*, ‘gerekend’, ‘toegerekend’, in dezelfde uitdrukking elders, waar God ook het onderwerp is.²²⁰ Dit gebruik betekent dat God Abrams geloof ‘rekende’ als gelijkwaardig aan rechtvaardigheid.

Zulk geloof is rechtvaardigheid. Menselijke inspanningen en werken brengen geen rechtvaardigheid voort; rechtvaardigheid is een gave van God. Genesis 15:6 is begrijpelijk tegen de achtergrond van de oude Egyptische overtuigingen die in Abrams tijd gangbaar waren. In beide systemen behoren ‘rekenen’ en ‘rechtvaardigheid’ tot de juridische taal, en wordt rekenen gebruikt voor de beoordeling van rechtvaardigheid. Toch zijn de twee perspectieven fundamenteel verschillend. In het oude Egypte werd het gewicht van menselijke rechtvaardigheid beoordeeld op basis van het tellen van menselijke werken tegen het gewicht van de Maat, de goddelijke rechtvaardigheid. In dit systeem werd van de mens goddelijke rechtvaardigheid geëist, en het bezit ervan, of het gebrek daaraan, werd in zijn voordeel of nadeel gebruikt. Abrams rechtvaardigheid daarentegen wordt beoordeeld op basis van de goddelijke werken die voor hem zijn verricht. Vanuit bijbels perspectief is ‘rechtvaardigheid’ (*tsedaqah*) een specifieke goddelijke eigenschap,²²¹ en als zodanig kan rechtvaardigheid alleen een geschenk van God aan de mensheid zijn.²²² Wat Abram rechtvaardig maakt, is niet de som van zijn daden, maar zijn bereidheid op Gods daden voor hem te vertrouwen.²²³

Het geloof van de heiligen in de eindtijd. De meest directe toepassing van de canonieke integratie van het Oude en Nieuwe Testament is de associatie van ‘de wet en het evangelie,’ die Ellen White gebruikt om onze ‘onderscheidende’ naam te verklaren.²²⁴ Het is ook veelbetekenend dat de naam ‘zevendedagsadventisten’ wettelijk is aangenomen op basis van deze associatie, waarmee de historische oprichting van het Kerkgenootschap der Zevendedags Adventisten is gegrondvest: ‘Wij, ondergetekenden, verenigen ons hierbij als een kerk,

²¹⁸ Daniël 1:12; vergelijk met Genesis 1:29; 12:13

²¹⁹ Johannes 1:1-10; 21:22-23

²²⁰ Leviticus 7:18; vergelijk met Psalm 106:31

²²¹ Jesaja 45:24; Daniël 9:7

²²² Deuteronomium 6:25; 24:13; Jesaja 45:24; Psalm 24:5

²²³ Romeinen 4:2-4

²²⁴ *Selected Messages*, boek 2, blz. 385

nemen de naam zevendedagsadventisten aan en verbinden ons ertoe de geboden van God en het geloof van Jezus Christus te bewaren.’²²⁵

Deze geloofsbelijdenis is uiteraard ook terug te vinden in de apocalyptische tekst van Openbaring, die wordt geïnterpreteerd als een profetische verwijzing naar de getuigen van de bijbelse waarheid in de laatste dagen.²²⁶ In dit vers worden ‘de heiligen’ geïdentificeerd als degenen die zich ‘houden aan Gods geboden en trouw blijven aan Jezus.’ De geboden en het ‘trouw blijven aan Jezus’ betekenen meer dan alleen de concrete daad van gehoorzaamheid, samen met abstract en geestelijk geloof. De zinsbouw suggereert in feite dat de twee daden tot dezelfde waarheid behoren, met twee mogelijke nuances: de gehoorzaamheid aan de geboden is het geloof van Jezus; dat wil zeggen, Jezus’ geloof. Want in het bijbelse denken is geloof rechtvaardigheid.²²⁷ Deze verzoening tussen ‘de wet van Mozes’ en het geloof in Jezus’ wederkomst kenmerkt de boodschap van de eschatologische Elia²²⁸ en vormt de missie van de twee getuigen die het getuigenis van het Oude- en Nieuwe Testament vertegenwoordigen.²²⁹

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Er volgen enkele strategieën om met de groep te delen. Ze zijn bedoeld als opbouw voor het geloof en als voeding voor het gebedsleven. Vraag een vrijwilliger de tekst te lezen en vervolgens ook de principes die erop volgen. Bespreek daarna de principes en de vragen met de groep.

Geloofstraining (lees Matteüs 15:21-28)

Principe 1: Bid en gedraag je alsof God je gebed heeft verhoord.

Principe 2: Maak je geen zorgen over de staat van je geloof of over je huidige situatie. Kijk gewoon vooruit en vertrouw op God.

Principe 3: Leer met God te wandelen en zijn geboden te gehoorzamen, zelfs wanneer die gehoorzaamheid je in de problemen kan brengen (positieverlies, verlies van vrienden en dergelijke).

Gespreksvragen:

1. Wat betekent het werkelijk een nederig geloof in God te hebben?
2. Hoe ziet zo’n nederig geloof eruit?

²²⁵ *The Advent Review and Sabbath Herald*, 8 oktober 1861

²²⁶ Openbaring 14:12

²²⁷ Zie Genesis 15:6

²²⁸ Maleachi 3:22-24 (4:4-6 in oudere vertalingen)

²²⁹ Openbaring 11:3-6

Werkwijzer kwartaal 2 2026

30 mei

Les 9: Zonde, het evangelie en de wet

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Matteüs 5:17-18*

Lezen: *Psalm 119:93-94; Prediker 7:29; Matteüs 7:24-29; Romeinen 3:20*

Er bestaat een verhaal over een tweeling die van kinds af aan geleerd had dat alle plezier zonde was. Al hun handelingen werden beperkt door strenge regels: lees dit boek niet, want dat is zonde; eet dat voedsel niet, want dat is zonde; lach niet, want dat is zonde; ga niet naar die plek, want dat is zonde.

Toen de jongens opgroeiden, gingen hun wegen uit elkaar. De ene broer ontwikkelde een grote angst voor het verbodene en durfde nauwelijks zijn huis te verlaten, uit angst om in aanraking te komen met moreel en fysiek besmettelijke invloeden. Hij was zelfs bang om de ramen van zijn kamer open te zetten en durfde niet veel te eten van de producten die op de markt werden verkocht. Uiteindelijk stierf hij jong door zijn overdreven onthouding.

De andere broer had echter het tegenovergestelde probleem. Hij ontwikkelde een sterke aantrekkingskracht voor het verbodene. Hij experimenteerde met drugs, dronk zich lam en bezocht allerlei casino's en louche kroegen. Hij ontwikkelde een smaak voor bepaalde verboden voedingsmiddelen. Het duurde niet lang voordat de jongeman ziek werd en stierf aan overmatig genot.

Was de opvoeding die die jongens ontvingen heel erg verkeerd? Moeten we immers niet ons best doen om zonde te vermijden? Wat er in wezen mis was met hun opvoeding, was dat ze nooit hadden geleerd wat zonde werkelijk was. Ze begrepen ook niet waarom zonde slecht was; ze waren dus niet toegerust om ertegen te vechten. In deze les zullen we bespreken wat zonde is en hoe we die kunnen overwinnen.

Deel II: Commentaar

Wat is zonde en waarom is het kwaadaardig?

Nalaten zonde te benoemen en herkennen. Als we de zonde niet bij de naam noemen, verergeren we het probleem ervan. Als we bijvoorbeeld overspel niet als zonde bestempelen, lopen we het risico de dreiging ervan te minimaliseren en, erger nog, het te normaliseren.

Het probleem van het niet bij de naam noemen van de zonde is in veel culturen tegenwoordig bijzonder wijdverbreid. In een seculiere samenleving vermijden we het woord 'zonde' om verschillende redenen. In de eerste plaats vermijden we het, omdat het religieuze connotaties heeft. Voor de meeste mensen bestaat zonde niet; het impliceert iets dat door God of door religie verboden is. Voor de meeste mensen die niet in God geloven en zich niet houden aan de morele normen van religie, bestaat zonde niet. Ze spreken over fouten, misdaden, ethisch of sociaal wangedrag, maar niet over 'zonden'. Vanuit hun perspectief is een discussie over

zonde daarom irrelevant of wordt het zelfs gezien als een aanval op hun vrijheden. Een van de ernstige gevolgen van onze weigering zonde te erkennen, is echter dat we onwetend blijven over het kwaad. Voor de seculiere geest is de motivatie om geen 'fout' te maken dus niet omdat die fout slecht of kwaad is; het is eerder een kwestie van sociale of maatschappelijke overwegingen. De seculiere geest weet niet dat hij zondigt, omdat hij geen kennis heeft van wat de Bijbel 'eerbied voor God' noemt.

Toen Abraham naar een vreemd land reisde, was hij bang dat hij slecht behandeld zou worden, omdat de mensen daar geen ontzag voor God hadden.²³⁰ Het begrip 'zonde' was hen dus vreemd. Dat het begrip hen vreemd was, betekent echter niet dat degenen die zonde negeren niet verantwoordelijk zijn voor hun daden. Zelfs als degenen die hun zonden niet kennen niet in de God van Israël geloven, zal Hij hen toch oordelen, net zoals Hij zijn volk zal oordelen.²³¹ Wat betreft degenen die weten dat ze 'zondigen', maar weigeren dit als zodanig te erkennen en beweren dat ze niet gezondigd hebben, belooft God dat Hij hen zal berechten.²³²

Zonde als vervorming. Het Hebreeuwse woord voor zonde, *kht*, betekent letterlijk 'het doel missen.' 'Zonde' wordt opgevat als een 'afwijking' of een 'vervorming' van de oorspronkelijke 'rechte' weg. Prediker beschrijft de menselijke conditie als tragisch 'krom;' het is onherstelbaar: 'Wat krom is, kan niet recht worden gemaakt.'²³³ Om deze reden is de 'zondedaad' verbonden met het probleem van 'vergeten.' Dit verwijst naar het verleden dat onherstelbaar is, verloren gegaan door het verstrijken van de tijd. Vandaar het bestaan van talrijke bijbelpassages waarin de profeet Gods volk aanspoort niet te vergeten, opdat zij niet onbewust in zonde vervallen.²³⁴

Zonde tegen God. In het oude Israël was zonde een religieuze daad die God rechtstreeks betrof, zoals bijvoorbeeld afgoderij of ongehoorzaamheid aan God.²³⁵ Onrecht, of ethisch wangedrag jegens mensen, werd ook beschouwd als zonde tegen God.

Toen Jozef de wellustige avances van Potifars vrouw weerstond, die hem probeerde te verleiden om met haar te slapen, beschouwde hij haar voorstel niet alleen als een misdaad tegen haar echtgenoot, maar ook als een zonde tegen de Heer.²³⁶ Toen David overspel pleegde met Batseba en haar echtgenoot, Uria de Hethiet, liet doden, begreep hij later dat hij daarmee tegen de Heer had gezondigd.²³⁷

Later in de geschiedenis van het Oude Testament confronteerden de profeten naties en Israël met gewelddadige misdaden en onethische daden die anderen schaadden.²³⁸ Micha gaat zelfs zo ver dat hij de superioriteit van de ethische plicht boven het religieuze ritueel benadrukt.²³⁹

²³⁰ Genesis 20:11

²³¹ Amos 1-2

²³² Jeremia 2:35

²³³ Prediker 1:15

²³⁴ Deuteronomium 6:12; 32:18; vergelijk met Jakobus 1:24

²³⁵ Deuteronomium 9:16; 1:41

²³⁶ Genesis 39:9

²³⁷ 2 Samuel 12:13

²³⁸ Amos 1:11; 2:6-8

²³⁹ Micha 6:6-8

Het Nieuwe Testament zet deze lijn voort. Voor Jezus is het alsof we tegen onze naasten zondigen of hen verwaarlozen, als we niet voor hen zorgen.²⁴⁰ Voor Paulus geldt: als je tegen je broeders zondigt, 'zondig je tegen Christus.'²⁴¹ Zelfs als we tegen onszelf zondigen in ons eigen lichaam, zondigen we tegen God. Het omgekeerde is ook waar: de eerste zonde die Adam tegen God beging, had gevolgen voor zijn leven en zijn omgeving.²⁴² Zonde is de doodsoorzaak voor alle mensen, een principe dat steeds weer in de Bijbel terugkomt.²⁴³ Omdat ons lichaam de tempel van de heilige Geest is, is zondigen tegen ons lichaam hetzelfde als zondigen tegen God.²⁴⁴

Hoe kunnen we ons tegen de zonde verweren?

Kennis van zonde. We kunnen uit eigen kracht niets tegen de zonde doen. De eerste oplossing voor het probleem is dus simpelweg de zonde te erkennen en te beseffen dat deze in wezen slecht is. Daarvoor hebben we de wet van God nodig. 'Want juist de wet leert ons de zonde kennen.'²⁴⁵ De wet wordt daarom vergeleken met een 'voogd' die ons naar Christus zal brengen.²⁴⁶ Net zoals de voogd in de oude Griekse samenleving het kind naar zijn meester moest leiden, zal de wet van God ons naar Christus leiden. Terwijl we worstelen met de wet van gerechtigheid, zullen we beseffen hoe moeilijk het is en hoe zonder hoop we zijn. We zullen dan beseffen dat het omarmen van Gods genade onze enige hoop is.

De manier van Adam en Eva. Laten we eens kijken naar de zondebelijdenis van Adam en Eva. Enerzijds kunnen we concluderen dat ze beseften dat ze Gods wet hadden overtreden, omdat ze zich verborgen hielden voor de aanwezigheid van de rechtvaardige God.²⁴⁷ Anderzijds, toen God hen vroeg zich te laten zien en vervolgens een onderzoek instelde naar wat er was gebeurd, beschuldigden ze beiden God van hun misdaad. Adam verwees naar zijn naaktheid, de oorspronkelijke staat waarin God hem had geschapen, en vervolgens naar de vrouw, die hem door God was gegeven.²⁴⁸ Eva gaf de slang de schuld, die door God was geschapen.²⁴⁹

De enige passage die het effect van de zonde op de aard van Adam en Eva onthult, is te vinden in Genesis 3:22-23, waarin God opmerkt dat Adam en Eva oorspronkelijk op Hem leken. (Merk op dat het Hebreeuwse werkwoord *hayah*, vertaald als 'is geworden' in Genesis 3:22, vertaald moet worden als 'was' in de verleden tijd, net als in Genesis 3:1). De gangbare vertaling 'is geworden' suggereert ten onrechte dat de zonde een verbetering van hun toestand en status betekende. Bovendien wekt zo'n vertaling de indruk dat de slang gelijk had toen hij Eva waarschuwde dat God niet wilde dat zij en Adam op Hem zouden lijken.²⁵⁰ In werkelijkheid betreurt God de tragische realiteit dat Adam en Eva na de zondeval hun gelijkenis met Hem verloren hebben. Alleen God erkent dus het werkelijke negatieve effect

²⁴⁰ Matteüs 25:45

²⁴¹ 1 Korintiërs 8:12

²⁴² Genesis 3:17-19

²⁴³ Genesis 2:17; Spreuken 8:36; Ezechiël 18:4; Romeinen 5:12

²⁴⁴ 1 Korintiërs 6:18-19

²⁴⁵ Romeinen 3:20

²⁴⁶ Galaten 3:24

²⁴⁷ Genesis 3:6-10

²⁴⁸ Genesis 2:25; 3:12

²⁴⁹ Genesis 3:1, 13

²⁵⁰ Genesis 3:5

van de zonde op hen. Adam en Eva waren niet in staat om hun zonde te belijden, omdat ze hun band met God hadden verloren. Zolang Adam en Eva niet gezondigd hadden, stelde hun band met God hen in staat de realiteit van de zonde te onderscheiden. Zodra ze Gods aanwezigheid verlieten, verloren ze hun vermogen om onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Ellen White zegt hierover: ‘Door de vermenging van kwaad met goed werd zijn [Adams] geest verward, zijn verstandelijke en geestelijke vermogens verdoofd. Niet langer kon hij het goede waarderen dat God hem zo overvloedig had geschonken.’²⁵¹

De fundamentele les die we leren van de zondeval van de mensheid is simpelweg deze: omdat de mens gezondigd heeft, heeft hij zijn aangeboren onderscheidingsvermogen verloren, het vermogen om onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Zonder God zijn we dus niet in staat dat oordeel succesvol uit te oefenen. Om die reden gaf God ons de wet en het evangelie. We hebben de wet nodig om ons in de juiste richting te leiden. Evenzo hebben we de genade van Christus nodig om ons te helpen met hoop en liefde in die richting te gaan.

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Vraag een vrijwilliger de overweging hieronder ten aanzien van zonde voor te lezen. Geef tijd voor gesprek voor de gerelateerde vragen die volgen, of voor het delen van getuigenissen, zoals ook hieronder verder wordt uitgewerkt.

Ter overweging: Is zonde ooit geen zonde?

Een christelijke man pleegde overspel. Toen zijn vrienden hem confronteerden met zijn ontrouw, hield hij vol dat het geen zonde was, omdat hij van de vrouw hield. Omdat God liefde is, voerde de man aan dat wat hij deed door God werd goedgekeurd. Later kreeg deze man een relatie met een andere vrouw, en daarna nog met andere vrouwen. Toen zijn vrienden hem opnieuw confronteerden met deze recente ontwikkelingen en hem vroegen of God dit nog steeds goedkeurde, antwoordde de man dat hij niet meer in God geloofde.

Bespreek:

1. Denk aan situaties in je eigen leven, dat van vrienden of in het nieuws, waarin zonde gerechtvaardigd wordt of zelfs wordt gezien als goed. Wat is het effect van zo’n houding op de morele huishouding van de maatschappij? Waarom is deze manier van denken gevaarlijk?
2. Denk aan situaties uit de Bijbel, de geschiedenis en recente gebeurtenissen waarin de verwerping of het goedpraten van iemands zonde leidde tot een toename van zijn of haar ellende.
3. Welke argumenten zou je gebruiken om iemand de realiteit van zijn of haar zonde te doen inzien?

Ter overweging: Zonde en geluk. Op basis van zijn werk over het verband tussen ethiek en geluk concludeerde psychiater Henri Baruk: ‘Je vindt geluk door goed te doen voor anderen. We zijn niet gelukkig als we ons eigen geluk zoeken. Wie geluk zoekt, zal het nooit vinden.’²⁵²

²⁵¹ *Karaktervorming*, blz. 25

²⁵² Henri Baruk, in *Shabbat Shalom*, december 1996

1. Vraag de groepsleden getuigenissen te delen van het geluk dat ze ervoeren door goed te zijn voor anderen.
2. Besluit iemand in psychische, financiële of spirituele nood te helpen in de komende week.

Werkwijzer kwartaal 2 2026

6 juni

Les 10: Bekering en vergeving

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *1 Johannes 1:9*

Lezen: *Genesis 3:7, 21; Exodus 34:1-10; 1 Johannes 1:5-10; Jesaja 61:10; Hosea 6*

De les van deze week sluit aan op de bespreking van vorige week over de aard van de zonde. Vorige week bespraken we de hopeloosheid die onze zondige toestand met zich meebrengt. Deze week zullen we Gods antwoord op het menselijke probleem van de zonde bekijken.

Nadat de mensheid gevallen was, bleef God niet op afstand in de hemel, onverschillig voor ons lijden. Op de vastgestelde tijd daalde Jezus, de Zoon van God, neer in de gedaante van een mens om een reddingsoperatie te ondernemen. God, in de persoon van zijn Zoon, stierf voor onze zonden. Aan het kruis betaalde Christus de hoge prijs van gerechtigheid voor onze redding. Sindsdien heeft de Heer Jezus in de hemel voor ons gepleit om onze plaats bij Hem in zijn rijk veilig te stellen. En nu, in de tijd van het einde, smeekt Christus ons door zijn Geest om onze zondige wegen, die tot de dood leiden, te veranderen en in plaats daarvan zijn gave van eeuwig leven te aanvaarden. De enige oplossing voor het probleem van de zonde is Gods oproep tot bekering te horen.²⁵³

Vorige week leerden we dat wij als zondaren, los van Christus, in een verloren toestand verkeren en dus in de duisternis wandelen.²⁵⁴ Deze week leren we hoe we uit de duisternis kunnen stappen in Gods wonderbaarlijke licht.²⁵⁵ Zonder Gods genade in Christus Jezus is onze zonde onvergeeflijk en zijn we slaven van zonde en dood.²⁵⁶ In de les van deze week onderzoeken we hoe we in Christus levend blijven staan, verwonderd over Gods wonderbaarlijke gave van genade.²⁵⁷ Zonder deze gave zijn we net als Adam en Eva na de zondeval, beschaamd over onze naaktheid.²⁵⁸ Deze week zullen we ook zien hoe Gods genade ons bedekt, zoals het een berouwvolle Adam en Eva bedekte.²⁵⁹

Deel II: Commentaar

Gods oproep tot bekering (*Hosea 6*). Het Hebreeuwse woord *shub* verwijst naar de fysieke handeling van 'terugkeren'. Dit werkwoord drukt ook het spirituele concept van 'bekering' uit.

Het werkwoord *shub* is een sleutelwoord in het boek Hosea. Bekering is een belangrijk thema in het hele boek. Het werkwoord *shub* verwijst naar de terugkeer van de vrouw van de profeet

²⁵³ Hosea 6

²⁵⁴ 1 Johannes 1:6

²⁵⁵ 1 Johannes 1:7

²⁵⁶ Genesis 2:17; Romeinen 5:12

²⁵⁷ Exodus 34:1-10

²⁵⁸ Genesis 3:7

²⁵⁹ Genesis 3:21; Openbaring 7:13-17; Matteüs 22:12

Hosea, die prostituee is geworden en haar man heeft verlaten.²⁶⁰ Gomers ontrouw aan haar huwelijksgelofte symboliseert Israëls ontrouw aan God. *Shub* wordt dus ook gebruikt om te verwijzen naar de terugkeer (beking) van Israël tot God.²⁶¹

In Hosea 6 verschijnt het werkwoord *shub*, 'terugkeren', aan het begin van het hoofdstuk,²⁶² waar het verwijst naar de bekering van Israël tot God, en vervolgens opnieuw aan het einde van het hoofdstuk.²⁶³ Deze passage fungeert als een literair middel dat de bekering van Israël verbindt met de belofte van haar terugkeer uit de ballingschap. Opnieuw wordt de feitelijke situatie van de profeet met zijn overspelige vrouw gebruikt als een zichtbare metafoor voor de vergelijkbare situatie van Israël ten opzichte van God. In deze passage herinnert de profeet Israël aan haar huidige 'verscheurde' toestand, veroorzaakt door Gods verscheuring van Israël, net zoals een leeuw zijn prooi zou verscheuren.²⁶⁴ Vervolgens belooft de profeet dat God Israël op de derde dag zal doen herleven, wat een toespeling is op Gods geestelijke opstanding van Israël.

In het oude Nabije Oosten geloofde men dat een overledene pas na drie dagen van ontbinding dood verklaard kon worden. De verwijzing naar de 'drie dagen' impliceert dat de herleving inderdaad een opstanding uit de dood was. Dezelfde analogie wordt in het Nieuwe Testament toegepast op de opstanding van Jezus Christus: 'dat Hij op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat.'²⁶⁵ (Merk op dat in de oude Joodse telling drie dagen werden geteld alsof de derde dag volledig was verstreken.) De parallel tussen de twee opstandingen, die van Israël en die van Christus, maakt niet alleen een typologische lezing mogelijk van de passage die de opstanding van Israël (terugkeer uit ballingschap) relateert aan de opstanding van Christus. Vanuit het perspectief van het Nieuwe Testament bevat de parallel ook de geestelijke les dat bekering de belofte zou garanderen dat God zijn volk zou 'opwekken', net zoals God zijn Zoon heeft opgewekt.²⁶⁶

Ga in het licht van God (1 Johannes 1:5-10). In Hosea horen we Gods oproep tot bekering, tot terugkeer tot God. In de brief van Johannes horen we Gods oproep om in zijn licht te wandelen. De brief van Johannes begint met een verwijzing naar het 'begin', een toespeling op de schepping, betreffende 'het Woord dat leven is.'²⁶⁷ Dezelfde gedachtegang vinden we in de proloog van het evangelie van Johannes, waarin de geliefde leerling de uitdrukking 'in het begin' gebruikt, waarmee hij verwijst naar het eerste woord van Genesis, *bere'shit*, 'in het begin.'²⁶⁸ In het evangelie van Johannes zijn licht en leven met elkaar verbonden: 'In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen.'²⁶⁹ Evenzo spreekt Johannes in zijn brief over de God van het leven als de God van het licht.²⁷⁰ Johannes gebruikt de kosmische gebeurtenis van de schepping als argument om ons ervan te overtuigen in Gods licht te wandelen. Omdat God, de Schepper en bron van leven, 'licht' is, moeten we in zijn

²⁶⁰ Hosea 2:7

²⁶¹ Hosea 3:5

²⁶² Hosea 6:1

²⁶³ Hosea 6:11

²⁶⁴ Hosea 6:1; 5:14

²⁶⁵ 1 Korintiërs 15:4

²⁶⁶ 1 Korintiërs 15:20; vergelijk met 15:23

²⁶⁷ 1 Johannes 1:1

²⁶⁸ Johannes 1:1; vergelijk met Genesis 1:1

²⁶⁹ Johannes 1:4

²⁷⁰ 1 Johannes 1:1-2, 5

licht wandelen.²⁷¹ Een andere reden waarom dit principe belangrijk is, is gebaseerd op het feit dat we buiten Gods licht niet alleen in duisternis verkeren en de juiste weg niet kunnen zien; we zijn ook zondig en hebben daarom absoluut Christus' reiniging en vergeving nodig.²⁷² Johannes benadrukt dan ook dat we allemaal zondigen. Niemand kan het tegendeel beweren.²⁷³

In het boek Prediker vinden we dezelfde waarschuwing. Nadat hij de verwarring heeft laten zien die kenmerkend is voor de zoektocht naar wijsheid, waarschuwt de wijze man dat het voor mensen onmogelijk is om zelf wijsheid te vinden.²⁷⁴ De enige zekerheid die hij in dit leven heeft gevonden, is: 'de mens is door God rechtschapen gemaakt, maar altijd weer kiest hij de verkeerde wegen.'²⁷⁵ Daarom benadrukt Prediker dat niemand op aarde de redding kan verdienen, omdat we allemaal zondaren zijn.²⁷⁶ Salomo concludeert daarom dat de enige uitweg uit deze benarde situatie via God loopt.²⁷⁷

Gods karakter (Exodus 34:1-10). God is degene die de eerste stap zet om ons met zichzelf te verzoenen. Hij is degene die ons vergeving aanbiedt. Israël ervoer deze realiteit nadat zij het gouden kalf hadden aanbeden.²⁷⁸ Deze 'grote zonde' scheidde hen van God. Geen enkele menselijke daad of verdienste kon de kloof tussen hemel en aarde overbruggen. Om deze scheiding te symboliseren, brak Mozes de stenen tafelen met de wet, die hij net uit Gods handen had gekregen.²⁷⁹ Mozes stond toen voor God en smeekte Hem het volk hun 'grote zonde' te vergeven.²⁸⁰ Op Mozes' verzoek aan God om zich in zijn heerlijkheid te openbaren, reageerde God door de genade van zijn vergeving te openbaren.²⁸¹ De tekst die we hier bespreken, Exodus 34:1-10, is de vervulling van die belofte. De focus en nadruk van Gods verklaring in deze verzen zijn gebaseerd op zijn genade, die tot uitdrukking komt in vijf woorden:

- 'Barmhartig,' van het Hebreeuwse woord *rekhem*, 'baarmoeder,' roept het beeld op van de intieme band van een moeder in verwachting met de baby in haar baarmoeder.
- 'Genadig' verhoudt zich tot het idee van iets dat 'gratis' wordt aangeboden (*khinam*).
- 'Lankmoedig' (Letterlijk 'lang van neus') verwijst naar het immense geduld van God.
- 'Goedheid en waarheid' verwijzen samen naar de spanning tussen liefde en gerechtigheid.

Op de oordeelsdag²⁸² kan Gods volk verzekerd zijn van zijn vergeving en barmhartigheid.

²⁷¹ 1 Johannes 1:7

²⁷² 1 Johannes 1:9

²⁷³ 1 Johannes 1:10

²⁷⁴ Prediker 7:10-18, 23

²⁷⁵ Prediker 7:29

²⁷⁶ Prediker 7:20

²⁷⁷ Prediker 7:18

²⁷⁸ Exodus 32:1-6

²⁷⁹ Exodus 32:15-16

²⁸⁰ Exodus 32:31-35

²⁸¹ Exodus 33:18-19

²⁸² Daniël 7:9-15; 8:14

Nieuwe kleding (Genesis 3:21; Openbaring 7:13-17). De reden waarom Adam en Eva zich kwetsbaar voelden door hun naaktheid, was dat ze het oorspronkelijke gewaad van licht dat hen bedekte, verloren hadden. Dit gewaad van licht weerspiegelde de goddelijke verschijning.²⁸³

Adam en Eva's oplossing voor het probleem van hun naaktheid was zich te bedekken, een fout die Paulus zal veroordelen als gerechtigheid door werken.²⁸⁴ Door dit te doen, namen de mensen in feite Gods plaats in. Deze usurpatie werd later hersteld toen God hen kwam bekleden.²⁸⁵ Het feit dat God Adam en Eva bekleedde, wordt inderdaad beschreven in Genesis 3:7, in bewoordingen die doen denken aan het maken van kleding door mensen. Hetzelfde werkwoord in dezelfde vorm, *wayya 'asu/waya 'as*, 'zij maakten'/'Hij maakte', wordt in beide passages gebruikt. De echo van dit werkwoord in beide verzen betekent dat alleen God het recht en de mogelijkheid heeft om zondaren te bedekken. God bracht deze les over door middel van het offerritueel, waarmee Hij verwees naar het toekomstige offer van Christus. Gods gebruik van de huid van een dier impliceerde dat het dier gedood of geofferd was.²⁸⁶ Zo verving het offerkleed, beladen met zijn messiaanse belofte, de door mensen gemaakte kleding.

Het verhaal in Genesis over de kledingwisseling door God heeft een typologische betekenis. Figuurlijk verwijst het naar het toekomstige kleed van gerechtigheid dat God zal schenken aan de verlost, die het bruiloftsmaal van het Lam zullen bijwonen.²⁸⁷

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Wat is de relatie tussen liefde en gerechtigheid? Om dit met de groep te onderzoeken, kun je beginnen door een vrijwilliger te vragen de korte reflectie te lezen. Bespreek vervolgens de vragen met elkaar.

Ter overweging: Liefde en gerechtigheid. In het Hebreeuws betekent het woord *tsedeq* 'liefde' of 'gerechtigheid', afhankelijk van de context.

1. Waarom is recht zonder liefde geen gerechtigheid en liefde zonder gerechtigheid geen liefde?
2. Vraag de groepsleden voorbeelden te zoeken in de Bijbel, de geschiedenis of recente gebeurtenissen die deze waarheid illustreren. Laat hen hun bevindingen presenteren aan de groep.

²⁸³ Zie Psalm 8:6; vergelijk met 104:1-2

²⁸⁴ Galaten 2:16

²⁸⁵ Genesis 3:21

²⁸⁶ Leviticus 5:5-10; 7:8

²⁸⁷ Openbaring 3:5, 18; 19:8-9; vergelijk met Matteüs 22:12

Werkwijzer kwartaal 2 2026

13 juni

Les 11: Terugval

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Job 42:5-6.*

Lezen: *Genesis 50:20; Romeinen 8:28; Job 10:9; Job 13:15; Job 19:23-27; Lucas 24:13-35*

Als trouwe christenen mogen we erop vertrouwen dat God ons zal beschermen tegen kwaad en onheil, en we hebben zeker goede redenen om te geloven dat Hij dat zal doen. God heeft immers beloofd ons te beschermen en te zegenen.²⁸⁸ En we streven ernaar Hem te eren in alles wat we doen, zodat we deze zegen niet verspelen of er aanmatigend aanspraak op maken. Toch kunnen we in dit leven nog steeds ziek worden en onrecht en onderdrukking ondergaan. Op zulke momenten roepen we God om hulp.

We zijn niet de enigen die in donkere tijden van ons leven tot God bidden. De Bijbel staat vol met mannen en vrouwen van God die leden en om hulp riepen. Het boek Psalmen staat vol met smeekbeden van vrome mensen die God aanroepen om hen van het kwaad te verlossen.²⁸⁹ Vooral het boek Job illustreert dit fenomeen. Job is een vroom man, maar ondanks al zijn trouw lijdt hij veel verdrukking en verdriet. Job begrijpt de reden voor zijn lijden niet. In zijn angst roept hij tot God in het licht van wat een groot onrecht lijkt te zijn. Juist om deze reden verdient het geval van Job onze aandacht. Job ervaart Gods genade door middel van tegengestelde uitersten van geluk en pijn. Binnen de grenzen van deze twee uitersten die zijn uitdagende conflict afbakenen, leert Job te hopen.

Deel II: Commentaar

De ervaring van genade. Het boek Job begint met een nadrukkelijke vermelding van Jobs grote deugden. Volgens de bijbelse auteur is Job ‘rechtschapen en onberispelijk.’²⁹⁰ Job werd ook beschouwd als ‘de aanzienlijkste man van het Oosten.’²⁹¹ Zelfs God getuigt van Jobs bijzonderheid en uniciteit door te zeggen: ‘Zoals hij is er niemand op aarde.’²⁹² Volgens alle beoordelingen is Job een volmaakte man. En toch bekent Job aan het einde van het boek, in antwoord op God, dat zijn relatie met God zich op het moment dat hij als ‘volmaakt’ werd beoordeeld, nog in een primitief stadium bevond: ‘Ik heb U horen spreken, en nu heb ik gezien wie U bent.’²⁹³ Job beseft dus dat er iets belangrijks was dat hem aanvankelijk ervan weerhield God te zien.

Wat was dat?

²⁸⁸ Numeri 6:24

²⁸⁹ Psalm 71:4; 97:10

²⁹⁰ Job 1:1

²⁹¹ Job 1:3

²⁹² Job 1:8

²⁹³ Job 42:5

Een aandachtige lezing van de bijbelse tekst, en met name het herhaalde gebruik van het woord *khinam*, wat 'voor niets' of 'gratis' betekent, zal ons helpen deze vraag te beantwoorden. Het woord *khinam* verschijnt voor het eerst in het boek Job in de vorm van een vraag wanneer Satan God antwoordt, die Job zojuist geprezen heeft voor zijn vroomheid: Dient Job God 'voor niets [*khinam*]?'²⁹⁴ Satans argument is dat God Job te veel beschermt. Om zijn punt te bewijzen, daagt Satan God vervolgens uit: Laat mij Jobs bezittingen aanraken; dat wil zeggen: 'tast aan wat hem toebehoort.'²⁹⁵ Satan gokt erop dat Job dan zal zondigen. God laat al Jobs bezittingen binnen het verwoestende bereik van Satans macht komen. Een aanval van de Sabeeërs, een vuur uit de hemel en een hevige wind verwoestten zijn bezittingen. Na de verwoesting verliest Job alles wat hij heeft. Hoewel Job rouwt, zondigt hij niet.²⁹⁶

Als reactie op Satans beschuldiging gebruikt God hetzelfde woord, *khinam*, dat Satan gebruikte toen hij Hem ervan beschuldigde een beschermende haag om Job heen te plaatsen. De Heer zegt: 'Jij hebt Mij ertoe aangezet hem zonder reden [*khinam*] te gronde te richten.'²⁹⁷ Job bevestigt dit idee wanneer hij later hetzelfde woord gebruikt in zijn noodkreet tot God over zijn wonden, die vermenigvuldigd zijn: *khinam*, 'zonder reden.'²⁹⁸

Het woord *khinam*, dat is afgeleid van het woord *khen*, 'genade', is daarom een belangrijk sleutelwoord dat Jobs lot markeert. Enerzijds lijdt Job 'zonder aanleiding' (*khinam*). Anderzijds wordt Job ervan beschuldigd God te dienen uit zelfzuchtige motieven en een verlangen naar welvaart. Deze beschuldiging van Satan wordt ook weerspiegeld in het wantrouwen van Jobs vrienden.²⁹⁹ Sterker nog, Job zelf lijkt dit idee te onderschrijven wanneer hij zijn goede daden opsomt en zijn verwachting uitspreekt dat hij daarvoor beloond zal worden.³⁰⁰ Wat echter ontbrak in Jobs relatie met God, was de ervaring van genade. Job moest de ervaring van lijden 'zonder reden,' 'gratis' ondergaan; dat wil zeggen, zonder hoop op enig voordeel, om Gods onverdiende gave van genade te begrijpen.

Het probleem van het lijden. Het boek Job benadrukt dat het Satan is die het lijden in de mensheid veroorzaakt.³⁰¹ God bevestigt Satans verantwoordelijkheid voor Jobs lijden.³⁰² Ellen White is heel duidelijk over wie de schuldige is voor Jobs lijden: 'De geschiedenis van Job laat zien dat lijden door Satan wordt toegebracht.'³⁰³ Jezus schrijft het lijden ook toe aan de vijand.³⁰⁴ Heeft Job het dan mis als hij suggereert dat God verantwoordelijk is voor zijn pijn?

Door het hele boek heen schrijft Job God de verantwoordelijkheid toe voor zijn onderdrukking die hem tot wanhoop drijft.³⁰⁵ Job redeneert zelfs: 'Als niet Hij dit doet, wie dan?'³⁰⁶ Aan het einde van het boek reageert God echter op Jobs beweringen door zijn

²⁹⁴ Job 1:9

²⁹⁵ Job 1:11

²⁹⁶ Job 1:13-19, 22

²⁹⁷ Job 2:3

²⁹⁸ Job 9:17

²⁹⁹ Job 34:9; 35:3

³⁰⁰ Job 29:12-18; 31:1

³⁰¹ Job 1:12

³⁰² Job 2:6

³⁰³ Jezus – de wens der eeuwen, blz. 392

³⁰⁴ Matteüs 13:28

³⁰⁵ Job 10:3; 16:12

³⁰⁶ Job 9:24

scheppingswerken op te sommen.³⁰⁷ Gods verdediging tegen Jobs bewering dat Hij de vernietiger is, is dat Hij de Schepper is. Dus wanneer Job God aan de oorsprong van het lijden plaatst, verkondigt hij in feite de monotheïstische bevestiging dat er slechts één God is, één macht, die uiteindelijk verantwoordelijk is voor wat er met de mensheid gebeurt. De Heer drukt dit idee via Mozes uit in de woorden: ‘Zie het toch in: Ik ben de enige, naast Mij is er geen andere god. Ik laat sterven, Ik geef leven, Ik sla wonden en Ik genees. Wanneer Ik mijn macht laat gelden is er niemand die redding bieden kan.’³⁰⁸ Deze paradox vormt de essentie en de aard van Jobs geloof.

De beroemde woorden van Job over de Heer zijn: ‘Al moet ik mijn leven op het spel zetten – Hij wil me zeker doden –, ik deins niet terug.’³⁰⁹ De Hebreeuwse gelovige is ervan overtuigd dat zowel het goede als het slechte uit Gods hand komt, omdat hij de realiteit van Gods goedheid en genade kent en vertrouwt, ongeacht de kwade omstandigheden en situaties in het leven.³¹⁰

Het beeld van de opstanding. Tegenover Jobs vriend Bildad, die hem er bijna van beschuldigt een goddeloze man te zijn die God niet kent en daarom de dood verdient, antwoordt Job: ‘Ik weet, mijn redder leeft.’³¹¹ ‘Hoezeer mijn huid ook is geschonden, toch zal ik in dit lichaam God aanschouwen.’³¹² In deze twee verzen bevestigt Job zijn geloof in zijn opstanding, die zal plaatsvinden aan het einde der tijden, wanneer zijn verlosser ‘tenslotte hier op aarde [zal] ingrijpen.’³¹³ Zo put Job, vanuit zijn gekwelde lichaam, de genoemde paradox van hoop: ‘Hoezeer mijn huid ook is geschonden, toch zal ik in dit lichaam God aanschouwen.’

In dit vers verwijst Job niet naar een existentiële ervaring die zich in zijn huidige leven afspeelt. Hij verwijst ook niet naar zijn persoonlijke onsterfelijkheid na de dood. De gebeurtenis waarover hij spreekt, behoort tot een kosmische gebeurtenis die betrekking heeft op ‘de aarde,’ een eschatologische gebeurtenis die zich in de verre toekomst afspeelt – ‘*akharon*, ‘laatste’, of de laatste dag. Deze gebeurtenis is niets anders dan de opstanding van de doden, op welk moment hij, in zijn ‘lichaam’, God met eigen ogen zal zien.³¹⁴

In navolging van Bildads laatste woorden³¹⁵ besluit Job zijn toespraak ironisch genoeg met deze waarschuwing: ‘Weet dat er rechtgesproken wordt.’³¹⁶ Jobs hoop op zijn opstanding is dus verbonden met de dag van oordeel, net als in het boek Daniël.³¹⁷ Jezus brengt deze hoop in Marta's gedachten op de dag van Lazarus' opstanding.³¹⁸ En Paulus predikt over de

³⁰⁷ Job 38-39

³⁰⁸ Deuteronomium 32:39

³⁰⁹ Job 13:14-15

³¹⁰ Spreuken 16:4; Genesis 50:20; Romeinen 8:28

³¹¹ Job 18; 19:25

³¹² Job 19:26

³¹³ Job 19:25

³¹⁴ Job 19:27

³¹⁵ Job 18:21

³¹⁶ Job 19:29

³¹⁷ Daniël 12:1-3

³¹⁸ Johannes 11:23

gezegende hoop aan hen die haar verloochenden.³¹⁹ Deze hoop is de laatste boodschap van de Bijbel: de enige oplossing voor het probleem van de wereld is Gods schepping van ‘een nieuwe hemel en een nieuwe aarde,’ waarin ‘geen dood of verdriet meer zal zijn.’³²⁰

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Onderstaande vragen kunnen door de hele groep of in kleine groepjes worden besproken, afhankelijk van de voorkeur. Als je ervoor kiest om de groep in kleine groepen te verdelen, zorg dan dat er voldoende tijd is om de vraag te bespreken en reserveer voldoende tijd voor een presentatie van hun ideeën aan het einde van de les.

Moedig de groepsleden ook aan om in de komende week een of meer van de oefeningen te doen die in het volgende gedeelte met activiteiten worden genoemd. Nodig de leden in de groep vervolgens uit om hun ervaringen de volgende sabbat met de groep te delen. Hoe heeft de activiteit hun geloof versterkt? Hoe heeft het hen dichter bij Jezus gebracht?

Gespreksvragen:

1. Hoe zou je mensen bemoedigen die ogenschijnlijk zonder reden lijden, zoals Job?
2. Hoe zou je reageren op mensen die vragen stellen bij de heiligheid en religieuze toewijding van mensen die ziek zijn of anderszins lijden?
3. Vraag de groep antwoord te geven op de volgende vragen: Zou jouw geloof standvastig blijven als God geen genezing zou garanderen in antwoord op je gebeden voor iemand van wie je houdt?
4. Ben je er klaar voor God te danken voor je ellende (ziekte, zakken voor een examen, en dergelijke) ook al heb je je best gedaan? Bespreek.
5. Geef je arme mensen de schuld van hun situatie? Verklaar.
6. Wat zijn jouw argumenten tegen degenen die beweren dat wat je overkomt je eigen schuld is? Wat denk je van de gedachte dat God al je gebeden beantwoordt volgens je eigen verwachtingen en dat succes altijd de levens van Gods volk zal bekronen?
7. Waarom is Gods ingrijpen met een nieuwe schepping in de kosmos de enige oplossing voor onze persoonlijke problemen en die van een wereld in pijn?

Activiteiten:

1. Schrijf een preek of een lofrede voor het afscheid van een geliefd persoon die is overleden. Stuur het naar de familie in rouw als troost.
2. Deel verhalen uit je eigen leven waarin je Gods genade ervoer in een moeilijke tijd. Leer God te danken voor de goede en de moeilijke dingen in je leven.
3. Bezoek een zieke vriend(in) in het ziekenhuis of iemand die terminaal ziek is. Welke woorden van troost zou je overbrengen?

³¹⁹ 1 Korintiërs 15:12-19

³²⁰ Openbaring 21:1, 4

Werkwijzer kwartaal 2 2026

20 juni

Les 12: Vertel over Hem

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Jesaja 50:4*

Lezen: *Matteüs 28:16-20; 1 Petrus 3:8-15, 21-22*

We sloten vorige week af met Jobs visie op de Verlosser: ‘Hij zal ten slotte hier op aarde ingrijpen.’³²¹ Deze week zullen we leren hoe we deze buitengewone visie met de mensen op aarde kunnen delen. Daartoe zullen we ons concentreren op twee belangrijke bijbelpassages.

Het eerste gedeelte is Matteüs 28:16-20, waarin Jezus zijn leerlingen, en ons, de grote opdracht geeft. Deze passage, die de laatste woorden van Jezus weergeeft, vormt het hoogtepunt van het hele evangelie. Het is een belangrijke tekst die ons confronteert met onze verantwoordelijkheid de hoop van Jezus Christus met alle volken te delen. Deze missie, die gebaseerd is op het goddelijke gezag van Jezus, heeft een universele reikwijdte en verzekert ons van Gods aanwezigheid aan onze zijde tot het einde van de tijd.’³²²

De tweede passage is 1 Petrus 3:8-18, 21-22. Hier spoort de apostel ons aan te werken aan de vorming van ons persoonlijk karakter. Hij spoort ons ook aan binnen onze gemeenschappen te werken en te leren elkaar lief te hebben, zodat we ons geestelijk voorbereiden om het goede nieuws van het evangelie met de wereld te delen. Dit werk heeft tot doel de eenheid in de kerk te bevorderen en de veerkracht van haar leden in tijden van vervolging te stimuleren. Dit werk confronteert ons ook met onze verantwoordelijkheid jegens Jezus Christus, die voor ons stierf en ons redt door zijn opstanding en zijn voorbede in het hemelse heiligdom.’³²³

Deel II: Commentaar

De grote opdracht (*Matteüs 28:16-18*). De opstanding van Jezus³²⁴ vormt de directe achtergrond van de grote opdracht. In deze context worden drie gebeurtenissen vermeld. De eerste gebeurtenis is de aanbidding van Jezus door de vrouwen en vervolgens door de elf leerlingen.³²⁵ De tweede gebeurtenis is wanneer de Romeinse soldaten die het graf van Christus bewaakten, de hogepriesters bezoeken.³²⁶ De derde gebeurtenis is de aanwezigheid van Jezus tijdens de twee voorgaande gebeurtenissen. Deze drie gebeurtenissen bereiden de grote opdracht voor en rechtvaardigen deze. De aanbidding van Jezus loopt vooruit op zijn verwijzing naar zijn goddelijke gezag ‘in de hemel en op aarde.’³²⁷ Het misleidende verslag

³²¹ Job 19:25

³²² Matteüs 28:20

³²³ Hebreëen 7:25

³²⁴ Matteüs 28:1-7

³²⁵ Matteüs 28:9, 16-17

³²⁶ Matteüs 28:11-15

³²⁷ Matteüs 28:18

van de grafwachters aan de hogepriesters bereidt de overgang voor van het exclusieve verbond, met Israël als enige ontvanger, naar het universele verbond met 'alle volken' van de aarde.³²⁸ De daadwerkelijke aanwezigheid van Jezus, met de vrouwen en de leerlingen, bereidt zijn kerk voor op de vervulling van zijn belofte om bij hen te zijn 'tot aan de voltooiing van de wereld.'³²⁹

Het gezag van Jezus. Zodra de elf leerlingen de opgestane Christus zien, aanbidden ze Hem. Ze begrijpen dat Hij de dood heeft overwonnen en dat Hij God is.³³⁰ De zin Hij 'zei tegen hen,'³³¹ waarmee Jezus' woorden worden ingeleid, is in feite een kopie van de sleutelzin waarmee het woord van God regelmatig wordt ingeleid in het boek Exodus.³³² Jezus' woorden bevestigen het begrip van de leerlingen over zijn identiteit en zijn goddelijke gezag 'in de hemel en op aarde.' Het domein, of bereik, van zijn autoriteit omvat de hele schepping, waardoor Hij de universele soevereiniteit van de Schepper krijgt.³³³ Het woord 'alle/alles' wordt drie keer herhaald, net als in de conclusie van het scheppingsverhaal.³³⁴ Het woord 'alle/alles', dat betrekking heeft op zijn gezag, komt tweemaal voor in zijn opdracht. Juist vanwege 'alle/alles' van zijn goddelijke autoriteit heeft Jezus het recht zijn leerlingen de opdracht te geven om 'alle' volken te bereiken en 'alles' te onderwijzen wat Hij heeft geboden.

Het universele verbond. In het licht van deze bespreking is het ook belangrijk te onthouden dat we leerlingen naar Jezus brengen, niet naar onszelf. Dat wil zeggen dat wij, als voorgangers, leraren, evangelisten of zelfs als een bepaalde kerkgemeenschap, geen persoonlijke aanhang of kliek mogen verzamelen. In plaats daarvan moeten we leerlingen dopen voor Christus, die boven alle volken staat en in de toekomst zijn eigen volk zal verzamelen.

De doop markeert de overgang naar een nieuw leven. Het ritueel van de doop herinnert aan de schepping door God uit de chaos van het oerwater en verwijst daarmee naar het scheppende werk van de Heer in de eerste hoofdstukken van Genesis. Tegelijkertijd is de doop een ritueel dat verwijst naar de toekomstige schepping van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde na de komst van de Zoon des mensen. De doop is niet alleen een teken van Gods aanwezigheid en een symbool van geestelijke wedergeboorte; het is ook een eschatologisch teken dat Jezus' aanwezigheid gegarandeerd is, 'tot aan de voltooiing van de wereld.' Voordat Hij als de Zoon des mensen in de wolken van de hemel komt, is Jezus Immanuel, 'God met ons.' Zo eindigt de grote opdracht met de hoop op Jezus' aanwezigheid hier en nu.³³⁵

Voorbereiden om het goede nieuws te delen (1 Petrus 3:8-15, 21-22). Petrus introduceert 1 Petrus 3:8-15, 21-22 met de woorden 'tot slot' (*telos*), waarmee hij aangeeft dat het vorige gedeelte over het getuigenis van de kerk aan de wereld is afgerond.³³⁶ De passage in 1 Petrus 3:8-15, 21-22 is daarom bijzonder relevant voor de missie van de kerk. Maar terwijl de tekst van de grote opdracht gaat over waarom we de volken moeten bereiken, richt de brief van

³²⁸ Matteüs 28:19

³²⁹ Matteüs 28:20

³³⁰ Zie Openbaring 1:18

³³¹ Matteüs 28:18

³³² Exodus 6:10; vergelijk met 6:29; 7:8; enzovoort

³³³ Genesis 1:1

³³⁴ Genesis 2:1-3

³³⁵ Vergelijk met Matteüs 1:23

³³⁶ 1 Petrus 2:11-3:7

Petrus zich op hoe we ons op die missie kunnen voorbereiden. Eerst gaat hij in op het probleem van relaties binnen de gemeenschap van gelovigen. Vervolgens gaat hij in op de uitdaging van relaties met ongelovigen, die niet dezelfde spirituele doelen en waarden in het leven delen als wij.³³⁷ Om zijn broeders en zusters aan te moedigen lijden te verdragen terwijl ze goed doen, verwijst Petrus naar het voorbeeld van Jezus.³³⁸

Oproep tot eenheid en liefde. Petrus begint met het belangrijkste, en waarschijnlijk ook het meest uitdagende, aspect van onze voorbereiding op het delen van het evangelie. Hij nodigt ‘allen’³³⁹ – dat wil zeggen, alle leden van de gemeente – uit om te werken aan hoe we met elkaar omgaan. Daartoe benadrukt Petrus de noodzaak van eenheid en liefde. Hij doelt op de conflicten die groepen binnen de gemeente verdelen. Voor Petrus is de oplossing voor dit probleem broederlijke liefde, die hij niet definieert als louter sentimentele emotie. Hij gebruikt vijf bijvoeglijke naamwoorden om te beschrijven wat het betekent om verenigd te zijn in een geest van liefde:

Ten eerste moeten we ‘eensgezind’ zijn, een term die verwijst naar de noodzaak om in harmonie met elkaar te leven.

Ten tweede moeten gelovigen ook medeleven met elkaar hebben. Dat wil zeggen, we moeten gevoelig zijn voor elkaars behoeften en zorgen.

Ten derde impliceert de uitdrukking ‘heb elkaar lief als broeders en zusters’ de vriendelijkheid die bestaat tussen broers en zussen binnen hetzelfde gezin. Op basis van onze gemeenschappelijke band met Christus maken we deel uit van Gods gezin. Als zodanig worden we opgeroepen elkaar lief te hebben.

Ten vierde moeten kerkleden ‘barmhartig’ zijn; dat wil zeggen, ze moeten barmhartig zijn en bereid zijn elkaar te vergeven, zoals Christus hen heeft vergeven.

Tot slot moeten ze ‘bereid zijn de minste te zijn,’ het vijfde en laatste criterium op Petrus’ lijst. Nederigheid bestaat uit respect. Respectvol zijn houdt in dat je bereid bent je broeder en zuster hoger te achten dan jezelf.

De volgende regels gaan dieper in op de praktische toepassing van deze eigenschappen. Concreet betekent dit ideaal van liefde dat we geen kwaad met kwaad moeten vergelden aan de broeder of zuster die ons kwaad heeft gedaan.³⁴⁰ Integendeel, we moeten hen zegenen, zoals Jezus ons heeft geleerd.³⁴¹ Ter ondersteuning van zijn argument citeert Petrus uit Psalm 34, die zich richt op de mogelijke schade die de tong kan aanrichten wanneer we roddelen of beledigen.³⁴² Petrus zet deze mogelijke schade af tegen de zegen die hen ten deel valt die vrede zoeken.³⁴³ De *shalom*, of vrede, die de leden van de gemeente verenigt, zal een zegen van God brengen, zodat de wereld mag weten dat Hij Jezus gezonden heeft en ons liefheeft zoals Hij de Zoon heeft liefgehad.³⁴⁴

³³⁷ 1 Petrus 3:13-17

³³⁸ 1 Petrus 3:18

³³⁹ 1 Petrus 3:8

³⁴⁰ 1 Petrus 3:9

³⁴¹ Lucas 6:29

³⁴² Psalm 34:14

³⁴³ 1 Petrus 3:11-12

³⁴⁴ Johannes 17:22-23

Lijden onder vervolging. In dezelfde gedachtegang gaat Petrus verder met het geval van iemand die vanwege zijn of haar geloof vervolging ondergaat door kwaadaardige ongelovigen.³⁴⁵ Zelfs dan, zo stelt Petrus, moet je, als je onschuldig bent en onterecht lijdt, om twee redenen geen kwaad met kwaad vergelden. Ten eerste omdat het lijden van de rechtvaardigen een zegen is. God staat aan jouw kant. Ten tweede omdat verdrukking je een geweldige kans biedt om te getuigen en je geloof te verdedigen.³⁴⁶ Petrus redeneert dat het beter is te lijden omdat je goed doet dan te lijden omdat je kwaad doet.³⁴⁷

Het onderliggende ethische principe van deze aanbevelingen is dat het beter is om als slachtoffer te lijden dan als onderdrukker leed te veroorzaken. Om zijn argument over het positieve van lijden te ondersteunen, verwijst Petrus naar Christus, de rechtvaardige, die leed voor de onrechtvaardigen en door zijn lijden redding bracht aan de onrechtvaardigen.³⁴⁸ Als gevolg daarvan is Christus verhoogd en zit Hij nu aan de rechterhand van God.

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Verdeel de groep in kleinere groepen en wijs hen een van onderstaande activiteiten toe. Geef hen tijd, als groep, om de activiteiten en vragen te bespreken en vervolgens hun bevindingen te presenteren. Moedig iedereen aan de principes van de activiteiten toe te passen in hun eigen geestelijk leven. (Merk op dat sommige activiteiten beter werken in de persoonlijke sfeer dan als groepsactiviteit. Dit wordt duidelijk aangegeven.)

Activiteit 1: Een beschouwing ten aanzien van aanbidding (*lees Klaagliederen 3:29*).

1. (*Persoonlijk*) Wanneer je bidt, kniel dan neer of werp jezelf ter aarde; besef dat je stof bent.³⁴⁹ Uit dit stof zal God je doen herrijzen als je sterft voordat Hij komt. Met deze nederige en wonderbaarlijke gedachte in je achterhoofd, vraag God je karakter te veranderen tot een levende weerspiegeling van zijn karakter.
2. (*Kleine groepen*) Stel jezelf de vraag: Waarom zou aanbidding mij moeten motiveren uit te reiken naar andere mensen? Denk na over mogelijke antwoorden. Bijvoorbeeld: omdat de God die jij dient ook de God is die andere mensen schiep naar zijn beeld en ernaar verlangt hen te verlossen.

Activiteit 2: ‘Ga’ (*Matteüs 28:19*).

1. Wat betekent het woord ‘Ga’ voor jou?
2. Vergelijk Jezus’ gebod ‘Ga’ met Gods gebod aan Abraham om te ‘gaan.’ Maak een lijst met overeenkomsten en verschillen. Bijvoorbeeld: Abraham gaat naar een *plek* die hij niet kent, terwijl wij naar *mensen* gaan die we niet kennen, en dergelijke.

³⁴⁵ 1 Petrus 3:13-14

³⁴⁶ 1 Petrus 3:15

³⁴⁷ 1 Petrus 3:17

³⁴⁸ 1 Petrus 3:18

³⁴⁹ Psalm 103:14

3. Op welke manier geeft jouw lijst met vergelijkingen je meer waardering voor en begrip van de grote opdracht?

Activiteit 3: Leer hun ‘dat ze zich moeten houden aan alles wat Ik jullie opgedragen heb’ (Matteüs 28:20).

1. Maak een lijst van ‘dingen’ die Jezus jou heeft opgedragen. Bijvoorbeeld: liefde tonen, genade tonen, zijn waarheden naleven. Welke andere ‘dingen’ kun je aan de lijst toevoegen?
2. Denk na over manieren om deze geboden in praktijk te brengen in de komende week.

Activiteit 4: ‘Ik ben met jullie’ (Matteüs 28:20). (Deze activiteit kan gedaan worden als groep, of iemand zou het lied solo kunnen zingen.)

1. Zing het lied “No, Never Alone” (voor tekst en muziek, zie www.Hymnary.org).
2. Hoe voel je je bij dit lied?
3. Welke troost en hoop biedt het je?

Activiteit 5: Lees Psalm 141:3 en 19:15. (Deze activiteit kan ook als persoonlijke overdenking gedaan worden.)

1. Vraag jezelf aan het einde van de dag af: Hoe heeft God me vandaag bijgestaan in het beheersen van mijn woorden? Heb ik dingen gezegd waarvoor ik boete moet doen?
2. Neem je voor de Heer te vragen je te helpen om je woorden en alle vormen van communicatie met anderen te verbeteren. Bid: ‘Heer, bewaak mijn tong. Inspireer mijn denken. Mogen de woorden die uit mijn hart en geest komen U verheerlijken, met de hulp van uw Geest. Amen.’

Activiteit 6: Lees 1 Petrus 3:15 en beantwoord de vragen.

1. Waarom geloof je in God?
2. Waarom ben je zevendedagsadventist?
3. Waarom geloof je niet in de onsterfelijkheid van de ziel?
4. Verdiep je in argumenten ter verdediging van je geloof in gebieden waar je kennis achterblijft. (Kan als groep, maar ook persoonlijk.)

Werkwijzer kwartaal 2 2026

27 juni

Les 13: Tot in eeuwigheid

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *1 Johannes 3:2*

Lezen: *Psalm 80; Openbaring 21:4; Prediker 3:11*

Deze week sluiten we onze driemaandelijke reflectie over onze relatie met God af. Onze studie culmineert in de volgende vraag: wat hebben we bereikt terwijl we studeerden, nadachten, discussieerden en ijverig streefden naar een juiste relatie met de Schepper, onze verlosser? Bovendien, welke kennis hebben we dit kwartaal opgedaan ten opzichte van degenen die Hem nooit hebben gekend?

Aan de farizeeën die hun vraag stelden over de komst van het rijk van God, antwoordde Jezus in de tegenwoordige tijd: 'Het koninkrijk van God ligt binnen uw bereik.'³⁵⁰ Maar tegen zijn leerlingen, die zich met dezelfde vraag bezighielden, gebruikte Jezus de toekomstige tijd: 'Er komt een tijd dat jullie ernaar zullen verlangen een van de dagen van de Mensenzoon te zien.'³⁵¹ Dat wil zeggen dat alleen degenen die een intieme relatie met Christus hebben, ernaar zullen verlangen zijn aangezicht te zien.

Toch moeten we de grote, zij het frustrerende paradox erkennen die ten grondslag ligt aan ons verlangen naar God: hoe meer onze relatie met God zich ontwikkelt, hoe intenser ons verlangen naar Hem wordt. Soms kunnen we deze frustratie ervaren, omdat de vervulling van ons verlangen om Hem van aangezicht tot aangezicht te zien, uitblijft. In deze laatste les zullen we zowel ons verlangen naar een meer persoonlijke kennis van God als ons verlangen naar een diepere intimiteit met Hem omarmen. We zullen met name, net als Jakob, trachten te begrijpen wat het betekent om Gods aangezicht te zien. We zullen ook met de Leviet Asaf bidden, door middel van Psalm 80, vanuit dit verlangen om God van aangezicht tot aangezicht te zien.

Deel II: Commentaar

Het aangezicht van God zien: de ervaring van Jakob (*Genesis 32:22-33:10*). Toen Jakob met God worstelde en zijn gelaat zag, kende hij zijn naam niet.³⁵² Maar Jakob kon tenminste de plaats noemen waar God aan hem was verschenen: 'Peniel', wat 'het gelaat van God' betekent.³⁵³ Natuurlijk betekent de naam 'Peniel' niet dat Jakob de plaats identificeerde als het letterlijke 'gelaat van God.' Voor Jakob verwees de naam 'Peniel' eerder naar zijn persoonlijke ervaring met God.

³⁵⁰ Lucas 17:21

³⁵¹ Lucas 17:22; vergelijk met 17:37

³⁵² Genesis 32:29

³⁵³ Genesis 32:31

Bovendien betekent het gebruik van de Hebreeuwse uitdrukking *panim 'el panim*, ‘van aangezicht tot aangezicht,’ niet dat Jakob daadwerkelijk het fysieke gelaat van God zag. Deze uitdrukking is gelijk aan het zien van ‘de gestalte van de Heer’³⁵⁴ en beschrijft in plaats daarvan de ervaring van een directe ontmoeting met God.³⁵⁵ Jakob verbindt zijn redding met deze ontmoeting: ‘Jakob noemde die plaats Peniël, “want,” zei hij, “ik heb oog in oog gestaan met God en toch is mijn leven gered.”’³⁵⁶ Het Hebreeuwse werkwoord *natsal*, ‘bewaren,’ verwijst naar goddelijke bevrijding van vijanden en moeilijkheden,³⁵⁷ maar kan ook de connotatie hebben van geestelijke verlossing van zonde en schuld.³⁵⁸

Van zijn ontmoeting met God gaat Jakob over naar zijn ontmoeting met zijn broer.³⁵⁹ Jakobs voorafgaande ontmoeting met God bereidt hem dus voor op zijn ontmoeting met Esau.

Jakobs ontmoeting met Esau in Genesis 33:5-15 verbindt het gelaat van God in Peniël met het gelaat van Esau.³⁶⁰ Genesis 33:5-15 verbindt Gods genade aan Jakob met Esaus genade aan Jakob.³⁶¹ De zin ‘Toen Jakob zag dat Esau met vierhonderd man op hem afkwam,’³⁶² die Jakobs ontmoeting met Esau introduceert, is een typisch gebruik om de verschijning van God aan te kondigen en anticipeert daarmee op de associatie van Esau met God. Esaus benadering is daarom beladen met hoopvolle vooruitzichten. Wanneer Jakob Esau eindelijk ontmoet, verbindt hij zijn relatie met zijn broer expliciet met zijn relatie met God: ‘oog in oog staan met jou is niets anders dan oog in oog staan met God.’³⁶³ Het is dit argument dat Esau ertoe aanzet Jakobs geschenk te aanvaarden,³⁶⁴ een teken dat hij bereid is zijn broer te vergeven. Jacob heeft ‘het gelaat van God’ (Peniël) gezien in het gelaat van Esau. Jakobs ervaring met Esau is een tweede Peniël, de eerste Peniël bereidt de tweede voor. Deze evocatie van God wordt versterkt door het gebruik van het werkwoord *ratsah* (‘behaagd’), een technisch werkwoord dat thuishoort in de offertaal en verwijst naar het offer of de aanbidding die ‘behaaglijk’ of ‘aanvaardbaar’ is voor God.³⁶⁵

Jakobs ontmoeting met God heeft hem geholpen tijdens zijn ontmoeting met zijn broer. Evenzo zal zijn verzoening met zijn broer zijn relatie met God beïnvloeden. Het hoofdstuk eindigt immers met het bericht dat Jacob een altaar oprichtte, dat hij ‘*El Elohe Israel*’ noemde,³⁶⁶ wat ‘God, is de God van Israël’ of ‘Israëls God’ betekent. Hier erkent Jacob voor het eerst El als zijn persoonlijke God. Voorheen verwees Jakob alleen naar God als de God van zijn voorvaderen, maar nooit als zijn eigen persoonlijke God. Jakob is tot het inzicht gekomen dat zijn liefde voor God en zijn liefde voor zijn broer van elkaar afhankelijk zijn. Jezus leidt deze unieke theologische les af uit de Schrift: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het

³⁵⁴ Numeri 12:8

³⁵⁵ Deuteronomium 5:4

³⁵⁶ Genesis 32:31

³⁵⁷ 1 Samuel 12:21; Spreuken 19:19

³⁵⁸ Psalm 39:10; 119:170

³⁵⁹ Genesis 32:22-32; 33:1-16

³⁶⁰ Genesis 32:31; 33:10

³⁶¹ Genesis 33:5, 11; 33:8, 10, 15

³⁶² Genesis 33:1; vergelijk met 33:5

³⁶³ Genesis 33:10

³⁶⁴ Genesis 33:11

³⁶⁵ Leviticus 22:27; Amos 5:22

³⁶⁶ Genesis 33:20

tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.³⁶⁷

Voor Jezus zijn de twee liefdes, liefde voor God en liefde voor elkaar, met elkaar verbonden: als we onze naaste niet liefhebben, kunnen we God niet liefhebben. Om Gods gezicht te zien, moeten we leren Gods gezicht in onze broer of zus te zien. En omgekeerd, om Gods gezicht in mensen te zien, moeten we een persoonlijke, intieme relatie met God hebben ervaren.

Het aangezicht van God zien: Asafs gebed (*Psalm 80*). Laten we, terwijl we deze klaagzang lezen, de meditatie en boodschap ervan toepassen op onze eigen ervaring met God.

Gebed aan de God die stil blijft. Asaf, de auteur van Psalm 80 (zie ook Psalm 50 en Psalmen 73-83), is een van de Levieten die David aanstelde als aanbiddingsleider in de tabernakel.

Asafs gebed, dat plaatsvindt in het huis van God, resoneert met een diep verlangen naar God en zelfs frustratie of bitterheid over zijn stilzwijgen. De God tot wie Asaf zijn gebed richt, bevindt zich in het allerheiligste, 'tussen de cherubs';³⁶⁸ en toch lijkt Hij terughoudend en afwezig.

Toepassing: Net als Asaf bidden Gods volkeren in de eindtijd tot Christus, die in het allerheiligste staat en zijn volk voorbereidt op het rijk van God. Net zoals Asaf wachten Gods volkeren op hun verlosser, die schijnbaar vertraging heeft opgelopen in zijn komst en niet lijkt te reageren op hun smeekbeden. Ze maken een 'tijd van verdrukking' door tijdens Gods stilzwijgen.³⁶⁹ Toch blijven zij wachten en bidden voor zijn komst,³⁷⁰ net zoals de vroege christenen deden, zoals hun groet suggereert: Mara' na' thah [O Heer, kom! Of: de Heer komt of zal komen].³⁷¹

Een verlangen. Asafs gebed begint met een verlangen naar Gods aanwezigheid. De dichter smeekt God om te komen en zijn volk te redden, dat voortdurend huilt.³⁷² Asafs verlangen komt ook tot uiting in zijn vraag '*ad matay* ['Hoe lang?'],³⁷³ dezelfde kreet die in veel psalmen uit de mond van de onderdrukten wordt geslaakt.³⁷⁴ De engel in Daniëls visioen stelt dezelfde vraag om het verlangen naar Gods eschatologische oordeel uit te drukken.³⁷⁵

Herstel en keer terug. Het refrein van Psalm 80 markeert het ritme drie keer: in het begin, het midden en aan het einde.³⁷⁶ Het refrein gaat als volgt: 'HEER, God van de hemelse machten, keer ons lot ten goede, toon uw lichtend gelaat en wij zijn gered.'³⁷⁷ De oproep om Gods volk te herstellen (*shub*) is de echo van de oproep aan God om terug te keren (*shub*).

³⁶⁷ Matteüs 22:37-40

³⁶⁸ Psalm 80:2

³⁶⁹ Daniël 12:1

³⁷⁰ Daniël 12:12

³⁷¹ 1 Korintiërs 16:22

³⁷² Psalm 80:2-3, 6, 8

³⁷³ Psalm 80:5

³⁷⁴ Psalm 13:2; 62:4; 74:10; 94:3, enzovoort

³⁷⁵ Daniël 8:13

³⁷⁶ Psalm 80:4, 8, 20

³⁷⁷ Psalm 80:20

Toepassing: Net als Asaf verlangt Gods volk ook nu naar Hem en wacht het op Gods antwoord van oordeel en verlossing. Eveneens zoals Asaf, roepen zij op tot bekering (terugkeer tot God) en dat is onlosmakelijk verbonden met Gods terugkeer.

Priesterlijke zegen. Het refrein van Psalm 80 komt overeen met de priesterlijke zegen: ‘moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn.’³⁷⁸ De parallel van het refrein met de priesterlijke zegen helpt ons te zien dat Gods verlossing beloofd wordt in termen van genade en vrede.

Toepassing: Net als Asaf moeten ook wij God vragen ons te ‘herstellen’ en zijn gelaat over ons te laten schijnen, zodat we gered kunnen worden.

Toepassing: Net als Asaf moet Gods volk zich erop richten tot zegen te zijn voor anderen. Op die manier brengen zij door hun getuigenis redding aan de wereld.

Conclusie: Er bestaat een belangrijk verband tussen Jakobs ervaring met het aangezicht van God en het gebed van Asaf, waarin hij verlangt naar het zien van Gods aangezicht. Onze verticale relatie met God hangt af van de kwaliteit van onze horizontale relaties met onze broeders en zusters in Christus. De religie die ons doet verlangen naar de hemel zal niet slagen als we tekortschieten in onze ethische plichten en in onze relaties met onze naasten. Tegelijkertijd moeten we altijd in gedachten houden dat we zonder Gods genade niet in staat zullen zijn onze naaste, die naar Gods beeld is geschapen, lief te hebben.

Deel III: Toepassing

Tip voor gespreksleiding: Bespreek onderstaande activiteiten met je groep. Moedig de groepsleden aan één of meerdere activiteiten toe te passen in hun geestelijk leven de komende week. Vraag de groep om volgende sabbat hun ervaringen met de groep te delen. Zijn ze dichter bij Jezus gekomen?

Activiteit 1: Zie het gelaat van God in je broer of zus (lees Matteüs 25:35-45).

Train jezelf om het beste te zien in iemand met wie je moeite hebt of die je niet mag. Vraag God je daarbij te helpen. Zodra je iets negatiefs opmerkt in zijn of haar woorden of gedrag, ga daar dan tegenin met een herinnering aan iets positiefs over deze persoon. Probeer op deze manier je vijand in een vriend te veranderen. Hieronder volgen nog enkele andere dingen die je kunt doen in het gezelschap van deze persoon of voor hem of haar:

- Glimlach.
- Ga een gesprek aan.
- Associeer.
- Deel iets positiefs.
- Bid voor of met de persoon.

³⁷⁸ Zie Numeri 6:24-26

- Geef een cadeautje.
- Spreek niet slecht over de persoon. Prijs de persoon in plaats daarvan, zonder te overdrijven.
- Nodig de persoon uit voor een lunch. Zoek naar iets gemeenschappelijks en bespreek dat met elkaar.
- Wanneer iemand je pijn heeft gedaan of je heeft geschaad, vergeef de persoon dan.

Activiteit 2: Bid tot God met de woorden van Asaf.

- A. Vraag God tijdens je ochtendgebed om met je mee te gaan gedurende de dag, in je woorden, je handelingen en je relaties.
- B. Als je lijdt of boos bent vanwege onrecht, bid dan tot God en vraag Hem in je hart te komen. Vraag Hem zijn rijk van vrede, gerechtigheid en liefde in jou op te richten.

Activiteit 3: Verlangen naar Eden.

Werk aan het voeden van 'heimwee' naar Eden:

- Overweeg de overstap naar een plantaardig dieet te maken (bevestiging van de heiligheid van het leven).
- Bereid een speciale sabbatervaring voor. Geef een voorproefje van Gods rijk door het volgende te doen:
 - A. Maak je huis schoon en versier het met je sabbatbezoek in gedachten.
 - B. Fleur je huis en je eettafel op met bloemen.
 - C. Serveer een smakelijke en voedzame maaltijd.
 - D. Leidt een levendige wijdingservaring.